

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886.

Andra Kammaren.

N:o 58.

Torsdagen den 13 Maj.

Kl. 12 på dagen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 6 innevarande maj.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:

Sammansatta Stats-, Banko- och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 3;

Banko-Utskottets Memorial N:is 12 och 13; samt

Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 2.

§ 3.

Föredrogos, hvart efter annat, och biföllos Stats-Utskottets Memorial:

N:o 63, angående statsregleringen för år 1887; och

N:o 64, med förslag till två stadganden i det nya reglementet för Riksgäldskontoret.

§ 4.

Till behandling förekom vidare Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 12 (i samlingen N:o 37), med anledning af Herr J. Ohlssons motion (N:o 182) angående ändringar i Kongl. förordningen af den 18 November 1881 rörande minderåriges användande i fabrik, handverk eller annan handtering.

*Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 18 No-
vember 1881
rörande min-
deråriges an-
vändande i
fabrik m. m.*

I berörda motion var föreslaget: »att Riksdagen ville besluta i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, i hvad mån och under hvilka vilkor Kongl. kungörelsen af den 28 Juni 1883 må ega tillämpning inom annan näring än bergs-

Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 18 No-
vember 1881
rörande min-
deråriges an-
vändande i
fabrik m. m.
(Forts.)

och bruksrörelse, äfvensom i hvad mån och under hvilka vilkor kommunalmyndighet kan beredas lättnader i kontrollen öfver tillämpningen af Kongl. förordningen af den 18 November 1881, samt hvilka öfriga lättnader kunna medgifvas och hvilka åtgärder böra vidtagas med och för vinnande af författningens syfte, samt härom utfärda allmän kungörelse».

Utskottet hemställde emellertid, att motionen för närvarande ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Sedan Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Ersson i Vestlandaholm: Då jag på grund af i Utskottet anförda skäl, såsom att Kongl. Maj:t redan af Kommerskollegium infortrat förslag till ändringar i förordningen rörande minderåriges användande i fabrik, handtverk eller annan handtering, gillat det slut, hvartill Utskottet kommit, så kan jag detta oakadt icke gilla motiveringen i dess utlåtande. Sedan Utskottet mycket grundligt behandlat förordningens tillkomst, såväl utom som inom landet, och derefter uttalar sig för behöfligheten af en sådan förordning, så anser Utskottet vidare, att en inspektion måste, om ej förordningen skall blifva en död bokstaf, inrättas på ett mera kontrollerande sätt än nu är fallet, emedan helsovårdsnämnderna i städerna och kommunalnämnderna på landet dertill i allmänhet anses för okunniga. Detta må stå för Utskottets räkning; för min del anser jag, att en arbetares fleråriga vistande i fabrik eller handtverk måste utgöra bästa och säkraste beviset på, huruvida arbetet i en fabrik är menligt för arbetarens helsa eller icke; och derutaf bör väl en helsovårds- eller kommunalnämnd kunna sluta till om den eller den fabriken eller det handtverket kan verka skadligt för arbetarnes helsa.

Som jag till fulla instämmer i motionens syfte, så skall jag be att med några ord få angifva de skäl, hvarpå jag grundar denna min åsigt.

Då de handtverkare och näringsidkare, såväl i stad som på landet, som endast behöfva en 2 à 3 minderåriga för sitt arbete, så vidt möjligt är, undviker att antaga sådana arbetare, dels för den ojemna arbetstiden och dels för den kontroll de enligt förordningen äro underkastade; då det är i barnaåren man skall lära för att vinna färdighet i ett yrke; då man nu för tiden använder bättre föda, bättre kläder och bättre bostäder än förr, och då folket i allmänhet röner bättre behandling af sin arbetsgifvare än förr och då vi vidare hafva allmän lag och skollagen till efterrättelse, så kan jag icke inse, hvarför denna förordning skall vara utsträckt ända till sådana handtverkare och näringsidkare, som använda endast ett fåtal minderåriga i sitt arbete; så tillämplig måste förordningen ovilkorligen vara till skada såväl för den minderåriga som för det allmänna. Vidare skall jag be att få nämna, att i den trakt af landet jag bor, har jag icke förmärkt, att handtverkare och näringsidkare, nemligen skräddare, skomakare, snickare,

smeder, garfvare och färgare m. fl. hafva sämre helsa än den jordbrukande befolkningen, och de böra väl icke kunna hafva det, emedan de i de flesta fall äro mera skyddade än jordbruksarbetarne, hvilka nödgas vara ute i hvilka väder som helst och derigenom kunna ådraga sig sjukdomar. Vidare skall jag be få anføra, att då Kongl. Maj:ts skrifvelse af den 13 April 1883 innehåller, att förordningen af den 18 November 1881 icke eger tillämpning på sågverks- och brädgårdsrörelse, då Kongl. Maj:ts kungörelse af den 22 Juni 1883 medgifver undantag från förordningen af den 18 November 1881 för grufvor, masugnar, hyttor, stångjernsbruk, manufakturverk och alla andra inrättningar, som afse tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster, så anser jag icke ringaste fara vara för handen, om de handtverkare och näringsidkare, som icke hafva öfver 5 minderårige i sitt arbete, vore från förordningens tillämpning befriade; jag tror det vore mycket praktiskt.

Jag skulle helst se, att orden: handtverk eller annan handtering, helt och hållet uteslötes från förordningen af den 18 November 1881.

Man bör, enligt mitt förmenande, undvika att stifta lagar och utgifva förordningar, som i det allmänna lifvet icke utan skada för det allmänna kunna efterleivas; det alstrar missaktning för lag.

Jag har endast velat uttala detta och har på förut anförda skäl icke något yrkande att göra.

Herr J. H. G. Fredholm: Det är ju i det hela taget mycket berättigade anmärkningar, som den siste talaren haft att göra mot minderårighets-förordningens bestämmelser med afseende på vissa uppgifna yrken, i synnerhet med afseende å handtverk. Dock ber jag få fästa uppmärksamheten på den omständighet, att förordningen, såvidt den afser minderåriges användande i handtverk, icke har upptagit mer, än som förut var i lag bestämdt, eller förbud för minderåriges användande till nattarbete. Det ligger i sakens natur, att det skall uppstå större svårigheter att utöfva kontroll i handtverkerierna än i fabrikerna, men att för den skull helt och hållet borttaga alla inskränkande bestämmelser i fråga om handtverk tror jag icke skulle vara önskligt, om man nemligen vill hemta erfarenhet från andra länder. Jag ber att i detta fall få erinra derom, att det för närvarande är ett industrielt problem, som man öfverallt söker att på ett tillfredsställande sätt lösa, det nemligen, att söka öfverföra maskinarbetet från fabriken till hemmet genom att drifva maskinerna med små motorer. Denna förändring i sättet för arbetets bedrivande har i en ganska stor skala vunnit utbredning i Schweiz, och man har der funnit, att den öfveranstängning, som man velat förekomma i fabrikerna, i stället vunnit insteg i hemmen derigenom att de minderårige der äro strängt sysselsatta med maskinarbeten. Jag vill härmed icke hafva sagt, att det är någon fara för uppkomsten af likartade missförhållanden hos oss, ännu åtminstone, men därför får man ej förbise att de kunna uppstå. Man har dock icke, såsom jag förut nämnt, i vår lag inrymt några andra bestämmelser beträffande handtverken än

*Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 18 No-
vember 1881
rörande min-
deråriges an-
vändande i
fabrik m. m.
(Forts.)*

*Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 18 No-
vember 1881
rörande min-
deråriges an-
vändande i
fabrik m. m.*
(Forts.)

hvad i långa tider förut funnits föreskrifvet, eller att man icke får använda minderåriga till nattarbete. Jag tror icke heller att en sådan bestämmelse i och för sig kan och bör föranleda till den missaktning af lagen, som den förste årade talaren förmenade förefinnas. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Nils Olsson: Jag kunde icke rätt uppfatta den näst föregående talarens anförande, men jag tyckte att han icke gjorde något yrkande. Jag tager mig därför friheten att yrka afslag på Utskottets hemställan och bifall till motionen. Bland lagar och förordningar, som utkommit, är det väl ingen, som ådragit sig så mycket missnöje i afseende å tillämpningen som den författning, hvarom nu är fråga, eller Kongl. förordningen af den 18 November 1881 rörande minderåriges användande i fabrik, handverk eller annan näring. Den må vara lämplig för städerna och äfven på de ställen på landet, der större fabriksanläggningar förefinnas och der således en större mängd minderåriga komma att användas vid fabriksrörelsen, men för landet i öfrigt och för de mindre handverkarnas är denna förordning icke allenast utan ändamål, utan den skulle blifva nära nog omöjlig att efterleva. Som vi veta finnes det inom en stor mängd kommuner en eller två handverkare, en skraddare och en skomakare. Dessa hafva ibland egna barn och ibland andras, och deras arbete består ofta i att gå från gård till gård och likaväl skall kommunal- eller helsovårdsnämnden uppgifva dessa barns skoltid samt hvilo- och arbetstid och derom afgifva skrifvelse till landshöfdingeembetet, en sak som är nästan alldeles omöjlig och endast alstrar besvär för kommunalnämnden, utan att medföra den ringaste nytta. Och det medför, hvad värre är, förakt för lagar och författningar. Då nu Utskottet afstyrkt motionen endast på den grund, att Kongl. Maj:t från Kommerskollegium infordrat förslag till ändring i denna förordning, och då det således torde vara godt både för Kommerskollegium och Kongl. Maj:t att få någon reda på hvad Riksdagen i denna speciella fråga kan tänka och då en sådan opinionsyttring icke förekommer i Utskottets utlåtande, men deremot de allmänna grunder, hvarpå jag, för min del, anser förordningen böra byggas, äro öfverensstämmande med motionen, skall jag, som sagdt, yrka bifall till densamma.

Herr Joh. Ohlsson: Det kan naturligtvis nu, i Riksdagens sista timme, icke vara möjligt att komma till det resultat som jag hade tänkt mig såsom en följd af min motion, ty om än denna Kammare skulle, i enlighet med den siste talarens yrkande, bifalla en skrifvelse i ämnet, skulle Första Kammaren i alla fall icke blifva i tillfälle att yttra sig i frågan. Jag har dock ansett det vara skäl att med anledning af Utskottets utlåtande yttra några ord. Utskottet säger, att det icke skulle dragit i betänkande att med anledning af den väckta motionen till Riksdagen göra en hemställan om skrifvelse till Kongl. Maj:t i ämnet, derest ej förhållandet vore sådant som det nu är, eller att »Kongl. Maj:t redan

af Kommerskollegium infortrat förslag till ändringar i förordningen». Det förhåller sig nu verkligen så som Utskottet säger, att Kongl. Maj:t, med anledning af erinringar från en mängd industriidkare och handverkare samt äfven från arbetare och efter att hafva hört länsstyrelserna samt sedan dessa i sin ordning inhemtat yttranden från kronofogdar, magistrater och kommunalnämnder, remitterat handlingarna till Kommerskollegium. Jag är för min del också alldeles öfvertygad om, att Kommerskollegium åt frågan egnar den uppmärksamhet, som dess vikt kräver, men jag anser i alla fall att det icke skulle skada, om äfven Riksdagen å sin sida hade uttalat någon mening i denna fråga till stöd dels för Kongl. Maj:ts beslut och dels äfven för det yttrande, som Kommerskollegium kan komma att afgifva, Ty såvidt jag kan förstå lärer väl icke, på sätt Utskottet förutsätter, fråga om förändringar i denna förordning komma att föreläggas Riksdagen. Denna förordning har visserligen tillkommit på grund af en Riksdagens uttryckta önskan, men den har sedermera, i full öfverensstämmelse med grundlagen, utarbetats, utfärdats och ändrats på rent administrativ väg. Jag tror därför att så kommer vidare att förfaras, och att Riksdagen således icke torde blifva anmodad att yttra sig i frågan. Jag skall därför nu be att, med anledning af Utskottets motivering, få göra några erinringar.

Utskottet säger sig icke, i afseende å skälen för vidtagande af ändringar i författningen, kunna alldeles öfverensstämma med hvad jag i motionen yttrat; men då jag närmare genomläste Utskottets betänkande, fann jag att, med undantag deraf att Utskottet icke anser sådana lokala myndigheter som hälsovårds- och kommunalnämnder vara lämpliga att i första hand hafva det afgörande ordet i fråga om tillämpningen, Utskottets mening i öfrigt var i nästan alla afseenden öfverensstämmande med min och synnerligast i de delar, der jag äsyftat förändringar i den nu gällande förordningen. Hvilka förändringar jag äsyftat framgår bäst af motionens motivering och måste äfven vara klart för dem, som tagit reda på Kongl. kungörelsen af den 22 Juni 1883. Denna afser endast fabriksarbetare, som icke äro barn, d. v. s. yngre personer, och blott sådana af mankön, och eftergiften bestod endast deri att arbetstiden, som för yngre personer är bestämd till 10 timmar om dagen, skulle få utsträckas till 12 timmar, och att dessa yngre personer under vissa vilkor och inskränkningar skulle få användas till nattarbete. Dessutom medgifves dessa yngre fabriksarbetare att under rastetiden få vistas inom fabrikslokalerna. Det är hela den förändring, som jag i motionen äsyftat i afseende på fabriksarbetare. Beträffande barns användande i fabriker är således här icke fråga. Orsaken, hvarför det visat sig olämpligt att arbetstiden för yngre personer är 10 timmar om dagen, är nästan enstämmigt framhållen från alla håll i de petitioner, som ingått till Kongl. Maj:t, nemligen den, att den normala arbetsdagen hos oss, utan att vara lagstadgad, i regel är 12 timmar. Deraf följer att man svårligen i sin fabrik använder en eller några 10 timmar om dagen, då arbetstiden för de öfriga är 12 timmar.

*Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 18 No-
vember 1881
rörande min-
deråriges an-
vändande i
fabrik m. m.*
(Forts.)

*Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 18 No-
vember 1881
rörande min-
deråriges an-
vändande i
fabrik m. m.*

(Forts.)

Man skulle då nödgas nedsätta arbetstiden till 6 timmar äfven för yngre person, eller densamma som för barn, och således hafva en dubbel uppsättning. Nu har jag ändock icke ifrågasatt, att det skulle blifva allmän regel, att arbetstiden för yngre personer utsträcktes till 12 timmar. Jag hade dock tänkt mig att det skulle i vissa fabriker kunna gå för sig utan någon fara för den uppväxande ungdomen, då det går an vid så tunga arbeten som förekomma i grufvor, masugnar, hyttor, jernbruk och manufakturer samt andra inrättningar, som afse tillgodogörandet af mineralrikets alster. Hvad särskildt beträffar uttrycket »tillgodogörandet af mineralrikets alster», så uppdrager detta icke någon klar gräns, utan trekan kan uppstå om hvad som är en fabrik för tillgodogörandet af mineralrikets alster eller icke? Af denna orsak kunde det vara skäl att klarare bestämmelser i detta hänseende gjordes. Dessutom veta vi att enligt ett särskildt Kongl. bref äro sågverksrörelsen och brädgårdsarbeten undantagna från författningen. Då synes det mig som om exempelvis hyfierier och snickerier borde kunna få undantagas från författningen, om icke helt och hållet, dock i samma mån som är gjordt för grufvor och masugnar.

I fråga nu om handtverkerier och andra mindre näringsgrenar, är det alldeles klart, att, såsom en föregående talare anmärkt, det på landet kan dels anses öfverflödigt dels möta svårigheter att tillämpa författningen. En handtverkare på landet kan hafva i allmänhet ganska knappt om sysselsättning en lång tid af året, men det kan inträffa tillfällen, till exempel till helger, då det kan blifva brådtom; och då är han enligt författningen icke berättigad att före klockan 6 på morgonen och efter klockan 8 på aftonen vid sitt arbete använda sina lärlingar eller ens egna barn, ty om det blir bekant för vederbörande nämnd, eller nämndens ombud öfverraskar honom, så blir han pliktfull. Jag kan icke finna att det är riktigt.

Hvad jag vidare velat framhålla, är olämpligheten och onödigheten af att kommunalnämnden skall vara skyldig att kvartalsvis inlemna rapport. Mig synes att rapporter rörande sådana mindre handtverk icke borde fordras mer än en gång om året, helst som dessa rapporter gå in till vederbörande endast för att läggas på hög. Detta förorsakar sålunda kommunalnämnderna ett onyttigt och besvärligt arbete, som kunde utan skada undvikas.

Jag har emellertid icke velat gå så långt som flere petitionärer, hvilka önska att alla handtverk skulle undantagas från författningen. Ty det kan gifvas fall, då handtverk drifvas i så stor skala, att det får karakteren af fabrik, och i sådana fall, synes mig, för dem böra gälla samma bestämmelser som de, hvilka afse fabriker. I allmänhet torde detta vara förhållandet i de större städerna. Emellertid har jag såväl med min motion som hvad jag nu anfört endast velat framhålla det önskvärda i att Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, hvilka undantag som böra ega rum, och under hvilka vilkor detta bäst kunde ske, så att det med den Kongl. förordningen åsyftade ändamålet *bäst står att vinna*. Jag betonar särskildt detta, efter som jag enskildt erfarit att min motion varit

föremål för missförstånd, i det man tror att jag skulle önska författningens upphäfvande. Hvar och en som läst min motion och Utskottets sakrika utredning torde inse, att detta alls icke är fallet, utan tvärt om att jag önskar en tidsenlig utveckling af densamma, hvarför jag, Herr Talman, yrkar bifall till min motion.

*Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 18 No-
vember 1881
rörande min-
deråriges an-
vändande i
fabrik m. m.
(Forts.)*

Herr Hammarlund: Jag ber att med anledning af tvenne föregående talares anföranden få anmärka, att förordningen af den 18 November 1881 icke kan ega tillämpning på en handtverkares egna barn. En handverkare kan, oberoende af denna förordning, använda sina egna barn vid sitt arbete när som helst och på hvilken tid af dygnet som helst. Några ändringar i förordningen äro alltså icke i detta hänseende af behovet påkallade, då all möjlig frihet är rådande.

För närvarande pågår en sträfvan inom arbetsklassen att få arbetstiden minskad och att få fastställd en normal arbetstid af högst 10 timmar om dagen. Denna sträfvan är fullt berättigad; och är den berättigad i fråga om den vuxne arbetaren, huru mycket mer då när det gäller det yngre släktet? Arbetsgifvaren kan nog finna det med sin fördel förenligt att hafva en så lång arbetstid som möjligt. Men det är statens pligt att skydda de svagare, det vill i föreliggande fråga säga barnen. Det är viktigt, att icke deras krafter, genom för stora ansträngningar under uppväxtåren, komma att lida afbräck. Genom att barnen skyddas mot öfveransträngningar skall ett starkare släkte komma att växa upp.

På dessa i korthet anförda skäl yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Herr Grafström instämde med Herr Hammarlund.

Herr Lasse Jönsson: Här har talats så mycket om att man måste skydda de små och för den skull förbjuda dem att deltaga i kroppsarbete. Men enligt den erfarenhet jag har, blir en människa, som icke från barndomen vant sig vid sina händers arbete, aldrig en duglig handverkare. Jag vet därför heller ingen förordning som väckt så mycken förvåning och ovilja och som är så svår att tillämpa som denna. Den har åstadkommit en allmän rubbning i förhållandet mellan handverksmästare och lärlingar, som jag aldrig hört annat än att det är godt, i synnerhet hvad landsbygden beträffar, der jag heller aldrig förnummit att någon lärling blifvit öfveransträngd af arbete, så att han haft men deraf för framtiden.

Jag skulle således egentligen icke haft något emot, om motionären gått ännu längre än hvad nu är fallet. Men då i anseende till den långt framskridna tiden för Riksdagen något resultat icke för närvarande kan vara att hoppas om ett nytt förslag i ämnet framkomme, anhåller jag om afslag å utlåtandet och bifall till motionen.

*Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 18 No-
vember 1881
rörande min-
deråriges an-
vändande i
fabrik m. m.
(Forts.)*

Herr Hedin: Då jag har den förmånen att se Herr Chefen för Civildepartementet vara närvarande här, kan jag icke underlåta att begagna tillfället att till honom uttala min och jag vågar tro många andras önskan och förhoppning att, antingen Riksdagen nu kommer att till Kongl. Maj:t aflåta en skrifvelse eller ej, förslag till nya bestämmelser måtte Riksdagen föreläggas, innan författning i ämnet af Kongl. Maj:t utfärdas. Jag uttalar denna önskan och förhoppning af tvenne skäl. Det ena är, att frågans stora vikt och ganska invecklade beskaffenhet synes göra det önskligt att den blir pröfvad af den mångsidiga insigt som finnes representerad inom Riksdagen, innan ny författning utfärdas; och det andra, att, så snart det varit fråga om ändring i § 89 Regeringsformen i syfte att åt Riksdagen inrymma del i Konungens administrativa lagstiftningsmakt eller att åstadkomma en delning mellan Riksdagen och Kongl. Maj:t i fråga om den ekonomiska lagstiftningsrätten, det alltid varit ett stående motskäl, att man för det ändamålet icke behöfde ändra grundlagen, emedan en sådan förändring i alla fall faktiskt gjorde sig gällande genom Kongl. Maj:ts initiativ att till Riksdagens yttrande framlägga sådana ärenden, som traditionellt anses tillhöra den administrativa och ekonomiska lagstiftningen. Om någonsin ett ärende förekommit, der ett dylikt förfarande vore behöfligt, så är sannerligen den nu omhandlade lagen ett sådant. Jag har därför i likhet med det tillfälliga Utskott, som behandlat denna motion, velat uttala denna önskan.

Herr Joh. Ohlsson: Af hjertat instämmer jag i Herr Hedins önskan, att Riksdagen måtte blifva i tillfälle att, innan en ny Kongl. förordning i ämnet möjligen utfärdas, få yttra sig om de ändringar, som deri afses att införas.

Med anledning af hvad Herr Hammarlund erinrat om nödvändigheten att skydda de svage, får jag ännu en gång betona, att det här icke är fråga om ändringar i afseende på arbetstiden för barn vid fabriker, samt att författningen, sådan den nu är, icke förmår skydda de svage, hvilket alldeles klart visar sig, om man jemför dess bestämmelser i afseende på minderåriges användande vid fabriker eller handverk och i öfrigt gällande vilkor för yngre personers sysselsättning. Jag vill då särskildt med anledning af hvad Utskottets ordförande yttrat rörande vissa delar af fabriksarbetet erinra om huru i detta afseende förhållandet gestaltar sig i Stockholm och, som jag tror, äfven i landsortsstäderna, i fråga om minderåriga flickor. Det är förbjudet att använda dem till arbete vid fabrik mer än vissa timmar, men det är ingenting som hindrar icke yrkesidkande föräldrar och målsmän att låta dem arbeta både dag och natt vid en symaskin i hemmet. Detta är just en följd af att flickorna blifvit utestängda från arbetet vid fabriker, hvartill de väl stränga restriktionerna i Kongl. förordningen äro orsaken. Hvad åter angår ynglingar, så föredraga föräldrar och målsmän, som önska få arbete åt dem, men veta att de vid fabriker och verkstäderna äro underkastade de föreskrifter, hvarom nu är fråga, att söka anställning för sina barn i handel och dylikt.

Men så vidt min erfarenhet sträcker sig, har jag kommit till den öfvertygelsen, att arbetet på en mästares verkstad är nyttigare och i allmänhet långt helsosammare än arbetet i de oftast fuktiga och kalla bodarne och de mörka varumagasinen. Det är uppenbart, att om man, i likhet med Herr Hammarlund, vill genom lagstiftning skydda de svagare i allmänhet, får man icke inskränka sig till industri och handverk i vanlig mening, utan man måste fatta ordet industri i långt vidsträcktare betydelse. Eljest blir följden den, att industrien i sin trängre bemärkelse blir i saknad af adept-er, som förvärfva tillräcklig arbetsskicklighet, därför att flertalet slår sig på arbete i handel och hvad dermed står i samband.

*Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 18 No-
vember 1881
rörande min-
deråriges an-
vändande i
fabrik m. m.
(Forts.)*

Herr J. H. G. Fredholm: Det vill synas som om de, hvilka yttrat sig i denna fråga och *icke* vilja tillstyrka Utskottets förslag, skulle vara ledda af olika motiv. Yrkanden på afslag å Utskottets hemställan hafva nemligen gjorts, dels af några därför, att de icke vilja hafva någon lag alls, och dels af andra därför, att de tro, att skyddet för minderåriga skulle bättre vinnas genom motionärens förslag. Ett bifall till motionärens förslag synes mig dock komma att hafva till påföljd icke hvad de senare utan hvad de förra önska, eller ett upphäfvande af lagen, om också endast i tillämpningen. Det, som efter min uppfattning egentligen karakteriserar motionen och som i mina ögon gör det betänkligt att bifalla densamma, ligger icke i motionens syfte utan i det sätt — hvilket visserligen icke är tydligt uttryckt i motionen, men uppenbart framgår af såväl motiveringen som klämman — hvarpå motionären trott, att författningen bäst skulle kunna komma till gagn och nytta, det sätt nemligen, att man skulle öfverlemna åt de kommunala myndigheterna och Konungens Befallningshafvande att meddela dispens från författningens föreskrifter. Om det mål, som motionären och med honom liktänkande eftersträfva, eller att tillämpningen af Kongl. kungörelsen af år 1883 rörande jernverken skulle få utsträckas äfven till andra grenar af industriens område, skall vinnas på det sätt, som motionären föreslagit, så befarar jag, att undantaget från minderårighetsförordningen skulle drifvas så långt, att det i sjelfva verket blefve regel, och att icke något af industriens område slutligen blefve kvar, der författningen i sin ursprungliga form komme att tillämpas. Om man deremot, såsom Utskottet tänkt sig saken, öfverlemnar åt Kongl. Maj:t att bestämma de undantag från lagen, som kunna anses nödvändiga, tror jag, att man bättre skall uppnå lagens syfte. Man skall då få en tillämpning af författningen, der den *kan* tillämpas, och en lindring, der sådan behöfs; och ingen annan än Kongl. Maj:t är i tillfälle att pröfva hvad som i dessa hänseenden är lämpligast och bäst.

Under sådana förhållanden, och då denna fråga för närvarande ligger under myndigheternas behandling, samt då jag för min del tillika är öfvertygad om, att Kongl. Maj:t icke skall underlåta att underställa denna fråga Riksdagens pröfning, emedan just Riksdagen är bäst i tillfälle att framlägga den olika erfarenhet, som i detta fall är nödvändigt att taga hänsyn till, om man vill få någon

Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 18 No-
vember 1881
rörande min-
deråriges an-
vändande i
fabrik m. m.
(Forts.)

duglig lag till stånd, så kan jag icke finna annat, än att det vore önskligt och bäst, om Kammaren nu behagade bifalla Utskottets hemställan.

Herr *Andersson* i Knarreвик instämde med Herr *Fredholm*.

Herr *Granlund*: Förhållandet är verkligen sådant en föregående talare uppgaf, eller att under senare tiden ingen författning utkommit, som väckt så mycken uppmärksamhet som ifrågasvarande, och som vid tillämpningen visat sig medföra så stora svårigheter. Frågan gäller, mine herrar, minderåriges arbetsförtjenst; och derom innehåller författningen, att barn, för att användas i fabriker, skola hafva uppnått en viss ålder, och att de blott vissa timmar få arbeta der. Jag känner fabrikanter, som använt barn ett eller två år på sina fabriker, utan att sådant uppmärksamrats af den eller dem, som skolat inspektera fabriker, emedan barnen, ehuru minderåriga, enligt författningens föreskrift, dock varit i kroppsligt hänseende utbildade och arbetsföra — men så har den inspekterande kommit under fund med att arbetaren, enligt kyrkböckerna, ej innehåft den bestämda åldern, och fabrikanter har måst, efter att hafva någon tid använt dem, afskeda barnen, ehuru dessa efter sin ålder förvärfvat ganska stora fysiska krafter och arbetsvana just under arbetets utförande. Och hvad har följden deraf blifvit? Jo den, att barnens föräldrar med sorgliga känslor mottagit dem i det fattiga hemmet, och att de minderåriga sjelfva gråtit vid tanken på sin förlorade arbetsförtjenst och sitt arbete, som oftast varit dem en glädje. Sådant har förhållandet på många ställen varit för de så kallade minderåriga; ty det finnes en lag, som säger: »du får icke arbeta, du är för ung; arbete skadar, enligt denna lag, dina fysiska krafter».

I följd af denna lag hafva många industriidkare hos regeringen sökt dels uppskof med lagens tillämpning, dels förändring deri; hvaraf torde framgå nödvändigheten af att frågan tages i närmare betraktande. Jag vill icke påstå, att motionärens förslag är det bästa, eller att Utskottet för närvarande kunnat handla anorlunda än det gjort; ty vid denna sena timme på riksdagen hade en skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, hvari Första Kammaren deltagit, väl icke kunnat åstadkommas. Jag vill dessutom böja mig för det anförda skälet, att frågan för närvarande hvilat under Kommerskollegii pröfning. Men jag vill värdsamt hemställa, att såväl kollegium som regeringen måtte omsorgsfullt behandla frågan, så att man må lyckas få en författning deri, som må lända både arbetsgifvare och arbetstagare till gagn. Det kan, mine herrar, icke vara annat än vemodigt att se tillämpas en författning, som nekar minderåriga att arbeta på fabriker och verkstäder, derför att de ej uppnått en viss ålder, oaktadt de egt fullt utbildade fysiska krafter. Afseende bör mera fästas dervid än på den ålder de innehafva — ty mången kan vid 15 år ega fullt lika arbetsförmåga som andra vid 20 år.

Genom en sådan lagbestämmelse tvingas desse att gå sysslo-

lösa på gatan, ty fabrikanten är hemfallen till böter, om han begagnar sig af deras arbete — oaktadt han med fördel kan lemna dem arbetsförtjenst, och personen i fråga och deras föräldrar så väl behöfva förtjena. Hurudan uppfostran erhålla väl desse individer under de år *de icke hafva rättighet* att arbeta? Här kan tillämpas: »fåfång gå lärer mycket ondt». Väl kan arbetet vara strängt för en och annan, men i allmänhet utöfvar arbete ofantligt godt på den minderårige, äfven om han icke uppnått den ålder, som författningen för hans användande i fabriker föreskrifver. Vid den fabrik jag bedrifver kan endast ett ringa antal af s. k. minderårige begagnas till arbete, men nog har jag alltid iakttagit hur deras kroppsliga krafter betydligt mer på ett sundt sätt utvecklats vid ett måttligt arbete, än deras som gå sysslolösa.

Och man bör icke af en veklig, falsk filantropi bibehålla en lagstiftning, som i tillämpningen med få undantag visar sig opraktisk och mängen gång skadlig, der det gäلت fattiga familjer, som vägrats att erhålla den lilla arbetsförtjenst, hvarigenom barnet kunnat bidra till sitt och familjens underhåll — dermed afser jag visst icke att barnen skola ansträngas till sin skada.

Jag har intet yrkande för närvarande att framställa, men har velat framhålla de iakttagelser, jag som fabrikant gjort i denna fråga.

Med Herr Granlund förenade sig Herrar *Johansson* från Stockholm, *Folke Andersson* och *Wretlind*.

Herr Nils Olsson: Jag kan icke instämma med Herr Granlund. Han yttrade, att han icke kunde instämma i det slut, hvartill Utskottet kommit, och icke heller med motionären, men han fann sig likväl derefter föranlåten att hemställa till både Kommerskollegium och regeringen att framkomma med en författning i ämnet, som kunde lända till båtнад för både de minderårige och arbetsgifvarne.

Det är minsann icke mycket upplysningar regeringen och Kommerskollegium få, om man som denne talare icke är nöjd med någonderas, vare sig motionen eller Utskottets utlåtande. Det var just för att gifva någon vägledning för såväl Kommerskollegium som regeringen, som jag tog mig friheten yrka bifall till motionen, der dock några principer äro uttalade. Jag anhåller fortfarande om bifall till motionen.

Herr Arnoldson: Jag vill blott, då hvarken Herr Granlund eller Herr Hedin i sina anföranden, hvilka i hufvudsak öfverensstämma med Utskottets motivering, gjort några bestämda yrkanden, bedja att, med ytterligare stöd af deras uttalanden, få yrka bifall till Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt propositioner gifvits å de gjorda yrkandena, blef Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

*Angående
ändring i
Kongl. För-
ordningen
den 18 No-
vember 1881
rörande min-
deråriges an-
vändande i
fabrik m. m.
(Forts.)*

§ 5.

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.

Härefter företogs handläggning af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 58, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående det i Utskottets Utlåtande N:o 55 framlagda förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.

Sedan Lag-Utskottet i sitt Utlåtande N:o 55 framlagt förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter hade samma förslag blifvit af båda Kamrarne godkändt, förutom i fråga om §§ 5 och 22 samt mom. a) af § 45, åt hvilka §§ af Kamrarne gifvits följande olika lydelser:

5 §.

af Första Kammaren.

Koncession må icke omfatta område öfverstigande *två tusen* hektar.

af Andra Kammaren.

Koncession må icke omfatta område öfverstigande *ett tusen femhundra* hektar.

22 §.

Egare af jord inom det område, hvarå koncession meddelats, vare berättigad att, utan deltagande i kostnaden för arbetet, af koncessionsinnehafvaren erhålla en afgift, motsvarande värdet af *en hundra*dedel af de stenkol och i sammanhang dermed förekommande eldfasta leror, hvilka å området vinnas och i dagen uppfordras; egande dock koncessionsinnehafvaren att å denna afgift sig till godo afräkna så stor del, som på det honom enligt 12 § anvisade område i dagen sig belöper i förhållande till hela det område koncessionen omfattar. Äro inom det senare området flere jordegare, njute de i hvad af afgiften dem samfäldt tillkommer lott efter som de i jorden ega del. Koncessionsinnehafvaren skall för hvarje arbetsår in-

Egare af jord inom det område, hvarå koncession meddelats, vare berättigad att, utan deltagande i kostnaden för arbetet, af koncessionsinnehafvaren erhålla en afgift, motsvarande värdet af *en femtion*dedel af de stenkol och i sammanhang dermed förekommande eldfasta leror, hvilka å området vinnas och i dagen uppfordras; egande dock koncessionsinnehafvaren att å denna afgift sig till godo afräkna så stor del, som på det honom enligt 12 § anvisade område i dagen sig belöper i förhållande till hela det område, koncessionen omfattar. Äro inom det senare området flere jordegare, njute de i hvad af afgiften dem samfäldt tillkommer lott efter som de i jorden ega del. Koncessionsinnehafvaren skall för hvarje arbetsår in-

om Januari månad nästföljande år till jordegaren eller, der jord-egare äro flere, till den person, hvilken de hafva att utse, erlägga hvad enligt denna paragraf jord-egare tillkommer.

om Januari månad nästföljande år till jordegaren eller, der jord-egare äro flere, till den person, hvilken de hafva att utse, erlägga hvad enligt denna paragraf jord-egare tillkommer.

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.

(Forts.)

45 §.

För stenkolsgrufva, hvartill rättighet genom inmutning eller annorledes vunnits innan denna lag träd i kraft, skall grufvestadgan den 16 Maj 1884 i tillämpliga delar lända till efter rättelse, med följande undantag:

a) det afstånd, inom hvilket boningshus och annan i 3 § grufvestadgan angifven åbyggnad äfvensom tomtplats och trädgård äro enligt 11 och 26 §§ i samma stadga skyddade mot grufarbete i dagen och under jord, skall, i öfverensstämmelse med hvad i 2 § 1 stycket af grufvestadgan den 12 Januari 1855 fans förordnad, beräknas, icke till 200, utan endast till 178,14 meter (100 famnar); dock må de i 16 § af denna lag gifna bestämmelser om koncessionsinnehafvares rätt att under jord framdrifva arbetet så nära intill omförmälda byggnader och platser, som i samma paragraf sägs, äfven gälla för innehafvare af äldre stenkolsgrufva, så framt han före arbetets början såsom pant för skada och intrång, som genom detsamma kunna jord-egare eller annan tillskyndas, hos Konungens Befallningshafvande nedsätter, i penningar eller obligationer, ett belopp, motsvarande det, hvilket koncessionsinnehafvare enligt 11 § af denna lag har att nedsätta; skolandet till grund för beräkning af den del af nämnda belopp, som bestämmes efter antalet hektar, läggas hela ytvid-

För stenkolsgrufva, hvartill rättighet genom inmutning eller annorledes vunnits innan denna lag träd i kraft, skall grufvestadgan den 16 Maj 1884 i tillämpliga delar lända till efter rättelse, med följande undantag:

a) det afstånd, inom hvilket de i 3 § grufvestadgan angifna boningshus och åbyggnader äfvensom tomtplats och trädgård äro, enligt 11 och 26 §§ i samma stadga, mot grufarbete skyddade, skall i fråga om stenkolsgrufva i stället beräknas till 178,14 meter (100 famnar).

Rörande förslaget till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.
(Forts.)

den af de sammanhängande utmål, hvaröfver grufinnehafvare förfogar, eller, i händelse den samma icke uppgår till femhundra hektar, sistnämnda ytvidd.

I ändamål af sammanjemkning af de sålunda fattade olika besluten, hemstälde Utskottet, under *punkten 1* af föreliggande utlåtande, att Kamrarna, hvardera med frånträdande af sina förut fattade beslut, ville antaga följande lydelse af 5, 22 och 45 §§ i ofvannämnda förslag till lag.

5 §.

Koncession må icke omfatta område öfverstigande ett tusen sex hundra hektar.

22 §.

Egare af jord inom det område, hvarå koncession meddelats, vare berättigad att, utan deltagande i kostnaden för arbetet, af koncessionsinnehafvaren erhålla en afgift, motsvarande värdet af en sjuttiofemtedel af de stenkol och i sammanhang dermed förekommande eldfasta leror, hvilka å området vinnas och i dagen uppfordras; egande dock koncessionsinnehafvaren att å denna afgift sig till godo afräkna så stor del, som på det honom enligt 12 § anvisade område i dagen sig belöper i förhållande till hela det område, koncessionen omfattar. Äro inom det senare området flere jordegare, njute de i hvad afgiften dem samfäldt tillkommer lott efter som de i jorden ega del. Koncessionsinnehafvaren skall för hvarje arbetsår inom Januari månad nästföljande år till jordegaren eller, der jordegare äro flere, till den person, hvilken de hafva att utse, erlægga hvad enligt denna paragraf jordegare tillkommer.

45 §.

För stenkolsgrufva, hvartill rättighet genom inmutning eller annorledes vunnits innan denna lag trädte i kraft, skall grufvestadgan den 16 Maj 1884 i tillämpliga delar lända till efterrättelse, med följande undantag:

a) det afstånd, inom hvilket boningshus och annan i 3 § grufvestadgan angifven åbyggnad äfvensom tomtplats och trädgård äro enligt 11 och 26 §§ i samma stadga skyddade mot grufarbe i dagen och under jord, skall, i öfverensstämmelse med hvad i 2 § 1 stycket af grufvestadgan den 12 Januari 1855 fans förordnadt, beräknas, icke till 200, utan endast till 178,14 meter (100 famnar); dock må de i 16 § af denna lag gifna bestämmelser om konces-

sionsinnehafvarens rätt att så nära intill omförmälda byggnader och platser, som i samma paragraf sägs, under jord framdrifva arbetet äfven gälla för innehafvare af äldre stenkolsgrufva, så framt han för skada och intrång, som genom sålunda framdrifvet arbete kunna jordegare eller annan tillskyndas, före arbetets början ställer borgen hos Konungens Befallningshafvande, som i fråga om sådan borgen har att iakttaga hvad i 12 § 2 mom. af denna lag beträffande der omförmäld borgen är föreskrifvet; och vare grufvans innehafvare derjemte skyldig att till egare af jord inom de områden i dagen, hvilka, med utsträckning af 178,14 meter från förr berörda byggnader och platser, omgifva desamma, i den ordning och med belopp, som 22 § af denna lag med afseende å koncessionsinnehafvare bestämmer, erlægga afgift för de stenkol och i sammanhang dermed förekommande eldfasta leror, hvilka å samma områden vinnas och i dagen uppfordras;

b) innehafvare af stenkolsgrufva vare berättigad att bearbeta och tillgodogöra sig äfven de eldfasta leror, hvilka i sammanhang med stenkolsfyndigheten förekomma;

c) för stenkolsgrufva skall utmål utläggas, då fyndigheten blifvit genom borrning undersökt och prof å fyndigheten erhållits; och må i utmål tilldelas ett område af högst 356,28 meter (200 famnar) i längd och bredd;

d) den årliga arbetsskyldigheten för stenkolsgrufva må icke för hvarje inmutadt område eller utmål understiga hvad som i värde motsvarar ett hundra dagsverken; och gälla i fråga om arbetets beskaffenhet hvad i 26 § 3 mom. af denna lag är föreskrifvet;

e) afgift i stället för arbetsskyldighet enligt 41 § grufvestadgan må icke för stenkolsgrufva ega rum;

f) hvilostånd å stenkolsgrufva må icke enligt 44 § grufvestadgan förlängas; ej heller får nytt hvilostånd å grufvan meddelas, med mindre än att arbetsskyldigheten blifvit fullgjord för minst sex år från den tid, förut beviljadt hvilostånd gått till ända;

g) om ordningen för grufdriften skall för innehafvare af stenkolsgrufva gälla hvad i 4 kap. af denna lag är för innehafvare af koncession föreskrifvet;

h) den tid, inom hvilken enligt 21 § grufvestadgan det för utmåls tilldelande erforderliga arbete skall vara fullgjordt och ansökning om utmål ingifven, skall i fråga om stenkolsgrufva, som ej erhållit utmål före den 1 Januari 1887, beräknas från sagde dag.

I afgifven reservation hade Herr *Jöns Bengtsson* i Gullåkra, med hvilken Herr *J. Smedberg* instämt, yrkat afslag å 45 §.

Sedan till en början uppläsning skett af §§ 5 och 22 begärdes ordet af

Herr Bengtsson i Gullåkra, som yttrade: Då de tre föreliggande paragraferna så nära beröra hvarandra, anhåller jag att diskussionen måtte få röra dem alla på en gång.

Jag anhåller hos Herr Talmannen om proposition härå.

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolshynder.

(Forts.)

Med anledning häraf upplästes jemväl § 45, hvarefter ordet å nyo lemnades till

Herr Bengtsson i Gullåkra, hvilken nu anförde: Då jag i Utskottet vid sammanjemkningen af Kamrarnes olika beslut icke kunnat godkänna det slut, hvartill Utskottet kommit, så har jag, oakadt det är en fråga, hvaraf jag för egen del icke är det allra ringaste berörd, ansett mig böra reservera mig mot detsamma. Vid ärendets föredragning i Utskottet tog jag mig friheten afgifva ett sammanjemkningsförslag, gående derpå ut att Utskottet skulle hemställa beträffande 5 §, att Andra Kammaren skulle frångå sitt beslut och biträda Första Kammaren i fråga om koncessionsområdet — herrarne torde erinra sig att Andra Kammaren bestämde detta till 1,500 hektar men Första Kammaren till 2,000 hektar — samt vidkommande 22 §, att Första Kammaren skulle frångå sitt beslut och biträda Andra Kammaren i fråga om ersättningsprocenten, som Första Kammaren bestämt till $\frac{1}{100}$ men Andra Kammaren till $\frac{1}{50}$ och slutligen i fråga om 45 §, att sammanjemkningen måtte ske på det sätt, att jordegarna på de gamla inmutningsområdena ställes på samma ståndpunkt som de jordegare, som kommo under det nya koncessionsområdet.

Hvad beträffar 5 och 22 §§, så har Utskottet vid sammanjemkningen gått en medelväg, så att i det fallet är väl ej värdt att anmärka något, ehuru jag icke kan underlåta att uttala att den ersättning, som tillkommer jordegaren, är enligt mitt förmenande alltför lågt tilltagen. Hvad 45 § angår, så har sammanjemkningen gjorts så, att jordegaren enligt nu föreliggande förslag kommit i en sämre ställning nu än förut, då frågan förevar i Kamrarnes. Vid förra behandlingen blef jordegaren enligt Andra Kammarens beslut, som antog Kongl. Maj:ts förslag, bibehållen vid sin gamla rätt, och enligt Första Kammarens beslut, som antog Utskottets förslag, blef jordegaren tillförsäkrad ersättning för den skada, som kunde uppstå genom att grufvegaren bröte stenkol på det för jordegaren fridlysta området, och full säkerhet för utbekommande af denna ersättning. Enligt det nu föreliggande förslaget har visserligen jordegaren blifvit tillerkänd ersättning i något vidsträcktare mån, men på samma gång minskats den säkerhet, som han enligt förra förslaget hade att utbekomma denna ersättning, ty detta förslag medgifver grufvegaren att ställa borgen för den skada, som kan uppstå i stället för att ställa hypotek i pennningar eller obligationer, och derigenom har, som sagdt, jordegaren kommit i en vida sämre ställning.

De olägenheter, som åtfölja stenkolshynder, hafva dessa jordegare, som nu blifvit så styfmoderligt behandlade, fått vidkännas i flera år. Det förefaller mig besynnerligt att, då man stiftar nya lagar, som skola bättre tillgodose jordegarnes rätt, så skall man ålägga de äldre jordegarna högre tunga än förut, men icke tillförsäkra dem samma skydd som de, hvilka komma in under de nya koncessionerna. Min fullkomliga öfvertygelse är att, om denna lag nu antages, skall en stor och enligt min mening berättigad

harm uppstå öfver att de äldre jordegarna icke erhållit samma för-
måner. Dessa jordegare hafva verkligen fått vidkännas så stora
olägenheter till följd af grufvedriften, att de på allt sätt böra vara
skyddade.

Jag har i detta hänseende sökt förskaffa mig upplysningar
från åtskilliga personer och skall nu be få meddela Kammaren
några uppgifter, som jag erhållit från en riksdagsman inom denna
Kammare, hvilken är bosatt inom stenkolsdistriktet, men af sjuk-
dom är hindrad att nu personligen vara vid riksdagen närvarande.

På 1860-talet uppstod uti en grufva inom Plönninge by en
sättning, hvilken på samma gång föranledde en sättning å en der-
öfver liggande boningslänga. Denna sättning var så betydlig, att
på morgonen dagen efter, då egaren, just samme person som jag
nyss nämnde, kom ut, hade en tredjedel af boningslängan sjunkit
så mycket, att de som voro innanför och utom huset kunde räcka
hvarandra handen tvärs genom öppningen som uppstått. Sådana
olägenheter kunna uppstå genom dessa sättningar i stenkolsgruf-
vorna. Den rättvisan måste man i alla fall göra stenkolsbolaget,
att det genast sjelfvilligt förklarade sig skyldigt ett utgifva ersätt-
ning, men jordegaren, som rådde om huslängan, ville icke taga
emot någon ersättning, emedan han i alla händelser ämnat riva
byggnaden och uppföra en ny sådan. I alla händelser är det för-
enadt med stor risk att uppföra ett nytt hus på en plats, der man
sett det gamla huset strax förut rasa.

Enligt uppgift af förut åberopade person uppstod under samma
period på 1860-talet en sättning i en grufva med deraf förorsakad
sänkning å marken inom Långaröds by, och denna sänkning hade
en sådan omfattning, att den sträckte sig öfver tre personers egor.
Dessa fordrade också ersättning för den lidna skadan, men bolag-
et vägrade utgifva sådan och i följd deraf uppstod rättegång, som
fullföljdes genom alla instanserna ända till Högsta Domstolen, som
återförvisade målet till häradsrätten. Der afhördes 16—18 vittnen,
dels folk som arbetade i grufvorna och dels personer i orten, som
ansågos böra känna till förhållandena, och alla intygade att sättning-
en i grufvan föranledt sänkningen å marken. Högsta Domstolen
resonnerade så, att det visserligen vore med vittnen styrkt, att
sänkningen å marken skett till följd af sättningen i grufvan, men
att, som de personer, hvilka aflagt vittnesmålen, icke voro sackmän,
kunde man icke tillerkänna deras vittnesmål det vitsord, som er-
fordrades för att kunna döma bolaget till ersättning i detta fall.
En annan olägenhet, som uppstått inom det förnämsta grufdistrik-
tet, Höganäs stenkolsgrufva, som sträcker sig inom Plönninge,
Långaröds, Väsby, Hustofta och Hörröds byar, är att man derstä-
des under största delen af året måst hemta sitt vattenbehof från
långt aflägsna platser, såvida icke en jemn nederbörd inträffar.
Häraf torde Kammarens ledamöter finna, att jordegarna kunna få
vidkännas ganska stora olägenheter; och det torde därför, då gruf-
egaren numera skulle tillåtas att upphemta stenkol äfven på det
enligt gamla lagen fredlysta området af deras egor, vara rätt och
billigt, att man tillerkänner sådane jordegare samma skydd, lika

*Rörande för-
slag till lag
angående
eftersökande
och bearbe-
tande af sten-
kolsfyndig-
heter.*

(Forts.)

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.

(Forts.)

ersättning och lika stor säkerhet för ersättningens utfående, som man nu enligt den nya lagen vill bereda de jordegare, som komma under de nya koncessionsområdena.

Jag skall icke framställa något yrkande beträffande §§ 5 och 22, men deremot, Herr Talman, yrka afslag på Utskottets hemställan i fråga om § 45.

Herr Herslow yttrade: På en skärskådning af de mer eller mindre faktiska upplysningar, som den siste ärade talaren lemnat, vill jag icke inlåta mig, men jag kan dock icke undgå att säga, att hans sista referat af ett Högsta Domstolens utslag föreföll mig i högsta grad osannolikt. Ty då 18 personer kunnat intyga, att en sättning på marken egt rum samtidigt som remnan uppstått i huset, och då af grufkartan framgår att grunden undergräfts, behöfs för frågans utredande alldeles ingen »ingenjörsvetenskap». Slutsatsen i domen må vara hvilken som helst, så tror jag icke, att Högsta Domstolen ledt sig till denna slutsats på det sätt, han uppgaf.

Jag vill heller icke ingå på sjelfva lagen vidare än som beröres af sammanjemkningsförslaget; och då de två första §§ af samma förslag icke blifvit af den föregående talaren motsagda, skall jag äfven lemna dem å sido. Såsom herrarne finna, är den andra af dessa §§ sammanjemkad precis till midten af båda Kamrarnes beslut, och den första sammanjemkad med stark tendens att gå denna Kammares beslut närmare än Medkammarens, hvilket förfaringssätt jag för min del i denna punkt anser riktigt och som i hvarje fall väl ej bör väcka motsägelse här i Kammaren.

Den 45 §, hvartill vi nu komma, skiljer sig från de båda andra deri, att dessa afse bestämmelser för sådana bolag, som hädanefter bildas, efter det den nya lagen trädit i kraft, medan den 45:te innehåller bestämmelser, som hädanefter skola gälla för de gamla bolagen. De nu gällande stadganden föreskrifva, att grufarbeta under jord skall stanna på 100 famnars afstånd från byggnader. Bestämningen är en ren skyddsåtgärd, ett tekniskt stadgande, som afser att för fara bevara bostäder och dem, som uppehålla sig deri. Men erfarenheten sedermera har lärt, att man icke behöfver hålla arbete i stenkolsgrufva så långt från byggnaderna; på grund deraf har komitén, Kongl. Maj:t och Utskottet föreslagit, att grufarbetet skulle få gå byggnader närmare, Utskottet *mycket* närmare. Denna erfarenhet har längesedan vunnits och stadgats i hela stenkolsdistriktet, hvarför jag, med bestridande af den föregående talarens påstående derom, kan med full sakkännedom förklara, att några svårigheter aldrig mött att få jordegarnes tillåtelse att med grufarbete gå under byggnader. Icke ett enda fall föreligger, der man icke kunnat på vänligt sätt och till billigt pris för grufvegaren uppgöra öfverenskommelse derom. I regeln har, der ersättning härför lemnats, sådan ersättning utgått med några tunnor stenkol årligen.

De olika beslut, Kamrarne i fråga om 45 § fattat, stälde sig nu så, att ena Kamraren anslöt sig till Kongl. Maj:ts förslag, som låter det i äldre lag bestämda territoriet vara skyddadt, under det att Medkammaren biträdt Utskottets förslag, som, med

erkännande af den vunna erfarenheten, vill medgifva de gamla stenkolsverkens egare att gå byggnader lika nära som de nya koncessionsinnehafvarne skulle få, men äfven fordrar samma garanti för skadeersättning, bestående deri, att för samtliga utmålens områden skulle i kontant eller värdepapper nedsättas ett hypotek, motsvarande 50 kronor per hektar, ett belopp som skall för bolag, som har 3,000 hektar och mer att försvara, komma att utgöra en deposition af öfver 150,000 kronor.

Vilja vi nu tillse hvad som för jordegaren utgör det egentliga värdet af Kongl. Maj:ts förslag, kan detta värde just icke sägas ligga i skyddet, ty någon *fara* finnes ej, och rättighet att få ersättning för all slags intrång och *skada* medgifves äfven i Utskottets förslag och har der blifvit särskildt garanterad. Men Kongl. Maj:ts förslag har deremot framför Utskottets en annan fördel, som dock ej står i ord uttryckt. Kongl. Maj:ts förslag medgifver nemligen jordinnehafvare möjlighet att för hvad under jorden uttages kunna betinga sig någon ersättning. Utskottets förslag, som antagits af Första Kammaren, medgifver ingen sådan ersättning, men innehåller deremot en starkare garanti, en större säkerhet för att *skade*-ersättning skall utfås. En billig sammanjemkning synes mig nu icke kunna gå i annan riktning än den Utskottet inslagit. Utskottet synes mig hafva tänkt så här: vi skola, i enlighet med Första Kammarens beslut, tillse, att det ställes fullgod säkerhet för att jordegaren får ersättning för all skada; och vi skola, i öfverensstämmelse med Andra Kammarens beslut, se till, att jordegaren utom skadeersättning kan få särskild betalning för hvarje tunna kol, som brytes. Och den betalning, som Utskottet nu föreslår, är icke så alldeles ringa.

Om jag tänker mig det skyddade området såsom en cirkel, som har en radie af 100 famnar, utgör yttnehållet af denna cirkel ungefär 280,000 qvadratalnar, och dividerar jag det med 14,000 qvadratalnar, som utgöra ett tunnland, finner jag att nämnda område innehåller 20 sådana. Beräknar jag nu att, såsom fallet är vid Billesholms bolags grufva, 30,000 tunnor kol finnas under ett tunnland jord, och att priset per tunna är i medeltal 90 öre à en krona, så, då jordegaren efter Utskottets förslag erhåller 1½ öre för hvarje tunna, som upphemtas, gör detta 450 kronor för tunnlandet och således 20 gånger så mycket, eller 8,100 à 9,000 kronor för hela området. Detta är således den ersättning, som skulle tillkomma egaren af ett hus, beläget på ett så skyddadt område, som här är i fråga, blott för den stenkol, som komme att tagas upp ur jorden, och då har jag icke tagit i beräkning någon ersättning för der förekommande eldfasta leror, liksom naturligtvis all ifrågakommande ersättning för skada utgår särskildt. Då jag nu för min del, för att tillmötesgå Andra Kammarens beslut, är villig lemna jordegaren denna ersättning för de stenkol, som kunna komma att tagas ur hans jord, synes det väl vara billigt att å andra sidan de stora kostnader, de ränteförluster och den svårighet, som ligger i att hafva betydligt kapital bundet, hvilket allt grufvegaren måste vidkännas, om han skulle ställa sig Första Kam-

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.

(Forts.)

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.
(Forts.)

marens beslut om depositum till efterrättelse, måtte om möjligt något reduceras. Utskottet har föreslagit, att detta skulle kunna ske på det sätt, att grufvegaren finge för den kostnad och skada, som kunde genom grufarbetet jordegaren eller någon annan tillskyndas, hos Konungens Befallningshafvande ställa borgen, hvars vederhäftighet blifvit i föreskrifven ordning godkänd, i stället för att, i enlighet med Första Kammarens beslut, behöfva härför deponera kontanta penningar eller obligationer. Den skada, som af stenkolsuttagningen kan för jordegaren uppstå, torde, i allmänhet åtminstone, vara ganska obetydlig, och den föregående talaren har icke kunnat bevisa motsatsen. Ty, för att hålla mig till det exempel han framdrog, när egaren till omnämnda huset förklarade att detsamma redan förut var fallfärdigt, kan man deraf sluta, att det hvarken var så besynnerligt eller så förlustbringande, att det i följd af grufarbetet fick en spricka, hvilket äfven bäst torde bevisas deraf, att han icke ville hafva någon ersättning. Erfarenheten har, i fråga om hus som icke förut äro fallfärdiga, visat att skador af undergräfningen icke blifva af någon synnerlig betydelse, naturligtvis därför att gräfningen sker djupt nere, och att de utgrädda schakten äro ytterst låga i följd af flötsens ringa mäktighet. Det kan naturligtvis blifva en spricka på ett hus. Det kan vidare, såsom den ärade komitéledamoten nämnde, blifva skada på en vattenafledning, en dränering kan komma i olag o. s. v. Men för allt sådant skulle ju jordegaren efter detta sammanjemkningsförslag få full ersättning. Det återstår då blott att bemöta invändningen, att uti den ställda borgen skulle icke ligga full säkerhet för skadeersättningens utfående. Ja, om de gamla förhållandena skulle fortfara, då en mängd mer eller mindre lösa personer reste omkring och anstälde försöksarbeten, folk som icke egde något och som efter borringarnas slut försvunno, då, medger jag, vore faran icke så obetydlig, då kunde man säga att garantierna vore för ringa. Men så är icke nu förhållandet. De bolag, som frågan nu förnämligast gäller, äro fullkomligt solventa; de innehafva stora etablissement, som representera värden af hundra tusentals kronor. Och dessutom är det ju icke deras garanti, som uteslutande skall gälla, utan de skola derjemte för sig ställa särskild borgen, som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skall pröfvas. Då jag nu tillförsäkrar mig att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skall företaga denna pröfning med noggrannhet och således icke godkänna annan borgen, än den som verkligen är god, samt om den under tidens lopp blifver sämre, genas tkräfva en ny fullgod sådan — så kan jag icke finna någon som helst risk att antaga förslaget. Jag kan dessutom icke inse billigheten i en sammanjemkning, som skulle gå ut på att ålägga stenkolsindustrien både hela den tunga, Första Kammaren vill ålägga den oförändrad, och desslikes den rundligt tilltagna ersättning för sjelfva kolen, som Andra Kammaren yrkar. Ty nämnda ersättning är, såsom jag visat, det inre värdet af paragrafen i den form, den antogs af Andra Kammaren. Jag önskar göra jordegaren full rätt, gifva honom hvad Första Kammaren beröfvat honom och mer än Andra Kammaren

tillförsäkrat honom, och derjemte betydligt mer än han nu har; ty ännu aldrig har jordegare ifrågasatt att få så stor afgift för koluttagningen under skyddadt område, som den, hvilken nu genom denna lag skall tillförsäkras honom. Men då önskar jag ock å andra sidan en garanti, som är mindre tryckande och kostsam för grufvegaren, men på samma gång är för jordegaren fullkomligt lika tillfredsställande och betryggande.

Under sådana förhållanden, och då efter min uppfattning Utskottets sammanjemkningsförslag håller medelvägen mellan den innersta tanken i båda Kamrarnes beslut och till och med gifver åt denna Kammares innersta mening, som naturligen afsåg en ersättning åt jordegaren för kolen, en bestämdare form och ett för jordegaren högre värde, än hvad någonsin förut medgifvits honom, finner jag detta ändringsförslag vara rättvist och billigt och yrkar därför bifall till detsamma. På denna paragraf hänger hela lagen, och jag tror det skulle i högsta grad vara i den landsdels intresse, der denna industri bedrifves, om förslaget antoges, så att man kunde få lagstadgad ordning på ett verksamhetsområde, der laglöshet så länge rådt, först på grund af den gamla lagens lösa bestämmelser och sedan på grund af samma lags suspension.

I detta yttrande instämde Herr Friherre *Nordenskiöld*.

Herr And. Persson: Innan jag ingår på sjelfva frågan, skall jag be att något få reducera de rosenfärger, den siste talaren målade för oss. Han vet allt för väl, att äfven om marken icke är underminerad, kunna dock sättningar inträffa, och det var sannolikt anledningen, hvarför icke vederbörande jordegare i det af min granne till venster nämnda fallet tillerkändes någon ersättning. Jag har, när jag satt i komitén, läst igenom det här nyss åberopade Högsta Domstolens utslag, men jag minnes icke för tillfället alla detaljerna deri; det erinrar jag mig dock, att vittnen vid domstolen styrkte och intygade, att marken satt sig, hvaregenom svårigheter uppkommit för jordegarna att få sitt vattenaflopp regleradt, helst den mark, som var i fråga, icke låg väsentligen högre än hafvet. Detta står ännu lifigt för mitt minne, men detaljerna erinrar jag mig, som sagdt, icke för tillfället. Den, som nu lemnat dessa uppgifter, var en af intressenterne i rättgången, och jag har icke anledning betvifla hans uppgifter.

Den ärade talaren på malmöbänken nämnde, att inga svårigheter hafva uppstått för grufvegaren att få gårdsegarens medgifvande att gå under hans byggnader. Ja, det är nog så, det har hittills icke medfört några svårigheter för grufvegaren att få detta medgifvande, och det var också därför komitén och, såsom jag förmodar, Kongl. Maj:t föreslog, att de nya förhållandena icke skulle rubba de gamla bolagens rätt. De skulle bibehållas vid sina rättigheter och de vilkor, hvarpå de förvärfvat sina utmål; man medgaf dem endast att få lindringar i fråga om arbetets fullgörande samt rätt att taga den eldfasta leran, hvarom lagen förut var obestämd och grufvestadgan ingenting nämner. Ville de hafva någon ytterligare rättighet, såsom att ingå på det fredlysta områ-

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.
(Forts.)

Rörande förslag till lag omgående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.

(Forts.)

det, finge de utverka sig den af jordegaren eller ock ingå på koncessionssystemet. Han sade vidare, att ännu ingen jordegare begärt så stor ersättning som den, hvilken nu skulle tillförsäkras honom, för de å hans mark utbrutna stenkol. Jag ber då få upplysa Kammaren om att det bolag, hvori den ärade talaren sjelf är styrelseledamot, ingått kontrakt med jordegaren om väsentligt högre ersättning för de stenkol bolaget utbryter från dennes egor. Denna upplysning lemnades komitén, när densamma besökte dessa stenkolsfält, och ersättningen för stenkol är, om jag inte missminner mig, bestämd till $2\frac{1}{2}$ öre för fem kubikfot, eller betydligt högre än här är ifrågasatt. Berörda bolag är som sagdt detsamma, hvori den ärade talaren sjelf är styrelseledamot. Det var endast fem bolag, sade vidare den talaren, som kunde komma i åtnjutande af en sådan företrädesrätt, som tillerkändes dem enligt 45 §, nemligen att de skulle slippa ställa pant i obligationer för skada och intrång. Jag ber att få nämna, att det finnes för närvarande 6 bolag, som drifva en sådan rörelse. Då Herr Herslow räknade bolagens antal till 5, förmodar jag att han undantog Höganäs, som icke har sin rätt på grund af utmål, utan på gamla privilegier. Jag kan då medgifva att dessa bolag äro 5. Han sade att dessa fem bolag skulle vara fullkomligt solventa. Jag ber då att få upplysa, att egaren till en af dessa grufvor sedan $\frac{1}{2}$ år ligger under konkurs, och att ett annat af dessa bolag i dagarne annonserat i de svenska tidningarne, jag såg det i gårdagens Aftonblad, att det realiserar sina tillhörigheter. Åtminstone några af de 5 bolagens solventhet är således, såsom herrarne finna, ganska tve- tydlig.

Emot sjelfva sammanjemkningsförslaget i fråga om koncessionsrådets storlek och ersättning åt jordegarna har jag icke så mycket att säga, ty efter det beslut, som Riksdagens båda Kamrar fattat, kan jag finna att det ej skulle kunnat blifva ett annat. Men då den ärade talare, som jag nyss åsyftade, nämnde att den inkomst, som skulle tillfalla jordegarna för den stenkol, som upptages på deras nu fridlysta område, skulle uppgå till ett så ofantligt belopp som 9,000 kr., skall jag be att få göra en liten vidräkning. Det är riktigt, som den ärade talaren sade, och det finnes också i komiténs betänkande angifvet, att medeltalet är omkring 30,000 tunnor stenkol, som upptagas från hvarje utbrutet tunnland. Hvarje tunna innehåller 5 kubikfot, och jag tror att man kan beräkna värdet af hvarje tunna samtagna kol till 75 öre. Jag hörde visserligen Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet, då frågan senast var före, beräkna värdet till 1 krona per tunna, men då tillade han att detta var högt beräknadt. Kropps bolag levererar dock i närvarande stund stenkol till statens jernvägar för ett pris å platsen af cirka 73 öre. Jag antager som sagdt priset å tunna till 75 öre i medeltal. Stenkolen hafva dock olika bränslevärde på olika ställen. Öfver hufvud taget hafva Vallåkra, der Herr Herslow är styrelseledamot, och Kropps aktiebolag, der grefve Strömfelt är ledamot i styrelsen, de bästa kolen. De andra hafva sämre i förhållande till den mängd, som upptages. I fråga

om mängden har komitén lagt till grund grufvegarnes egna uppgifter till bergmästarembetet, så att derom behöfva vi icke tvista. Hvarje tunnland stenkol kan således antagas hafva en tillgång i sitt sköte, motsvarande 22,500 kronor. Om jag nu lägger till grund att 15 tunnland utbrytas af hvarje bolag — detta är det högsta som blifvit brutet, det finnes bolag, som icke utbrutit mer än 5 tunnland, medeltalet kan man således antaga till 10, ty det är endast 2 bolag som brutit 15 tunnland — skulle den ersättning, som dessa årligen skulle betala till jordegarna, belöpa sig till 4,500 kronor. Om jag nu fördelar dessa 4,500 kronor på samtliga jordegarna inom ett område så stort som koncessionsrätten medgifver, eller omkring 3,200 tunnland, och antager att jordegarna i medeltal i den trakt hvarom här är fråga innehafva hvardera 30 tunnland — detta är högt räknadt, ty de allra flesta hafva mindre rymd — så finge en sådan jordegare å 30 tunnland uppbära för jordegareandelen en årlig afgift af omkring 42 kronor. Jag medgifver gerna att, om stenkolen kunde utbrytas under några få år, ersättningen blefve större; men vi böra också komma i häg att det är åtskilliga olägenheter, som medfölja under den tid arbetet fortsättes. Härtill räknar jag ökade kostnader för folkskoleväsendet, ökad fattigvårdstunga, kostnader för polishållning och ökade arbetspris å orten m. fl. olägenheter, som icke i värde kunna uppskattas. — Ett enda exempel härför må det tillåtas mig anföra. Jag väljer då denna hemmansegare med de 30 tunnlanden. En sådan egendom kan i dessa trakter anses bevillningstaxerad till omkring 15,000 kronor. I bevillning till staten erläggas alltså 4 kronor 50 öre hvarför egaren åsättes 90 fyrkar.

I de kommuner, der dessa företag pågå, har det visat sig att under tio års tid en ökning i afgifterna till folkskolan uppstått af ända till 28 öre per fyrk. Det gör alltså 25 kronor 20 öre i ökad kostnad för endast folkskolan, och skulle jordegaren då på 30 tunnland, hvilken som jag nämnde finge uppbära omkring 42 kr. årligen, hafva en behållning af cirka 16 kronor 80 öre. För dessa 16 kronor 80 öre har han att möta alla de öfriga olägenheterna af stenkolsbrytningen, hvarom jag nyss talade, och hvartill kan läggas den af att hafva en massa löst folk i sin närhet, hvilken olägenhet ensamt i och för sig är, som herrarne nogsamta veta, så stor, att den icke gerna kan i värde skattas. Kan han så icke *visa* den skada, som i öfrigt må af brytningen förorsakas honom, så vållas honom härigenom än ytterligare förlust. Allt detta är ju icke några vackra blommor. Denna obetydliga ersättning är således ingalunda afundsvärd, och Kammaren kan vara öfvertygad om att, derest det här vore fråga om en större del af svenska jorden, det ej skulle förefinnas någon möjlighet att få igenom en så beskaffad lag. Men frågan gäller nu blott en ringa del af provinssen Skåne, ja den inskränker sig till 2:ne valkretsar, och det har då icke så synnerlig betydelse för landet i sin helhet, om lagen antages eller icke. Men det oaktadt hoppas jag att Andra Kammaren icke skall göra sig skyldig till någon orättvisa.

Det orätta ligger deri, att de jordegare, hvarom jag här talat, icke

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolssjöndigheter.
(Forts.)

blifva tillerkända samma säkerhet i fråga om ersättning för skada som andra, hvilka blifva föremål för koncessionssystemet, nemligen att till säkerhet för skada och intrång, som sker å annans mark, skall ställas säkerhet i obligationer till betydande belopp. Jordegarne hafva i dessa obligationer en viss trygghet, men de jordegare deremot, som ligga inom det gamla området, måste i stället nöja sig såsom säkerhet med af Konungens Befallningshafvande godkänd borgen. Det kan väl icke förnekas, att ej samma säkerhet finnes hos en sådan borgensförbindelse, allra helst i våra tider, som uti obligationer. Ty äfven om Konungens Befallningshafvande egnar aldrig så mycken uppmärksamhet åt granskningen af en dylik borgensförbindelse, så kan det dock icke med bästa vilja i världen förhindras, att denna borgen i hast blir värdelös. Den, som det ena året eger en half million, eger ofta ingenting det andra. Och hvarför skall man tillerkänna de gamla grufvebolagen en sådan förmån framför de nya, som skola gå in på koncessionssystemet. Har man icke snarare större trygghet för att koncessionsinnehafvaren skall kunna fullgöra sin förpligtelse att ersätta den skada han vållar än de nuvarande bolagen. Koncessionsökanden antages icke utan Kongl. Maj:ts särskilda pröfning, och åtskilliga svårigheter äro i detta afseende för honom uppställda. Kongl. Maj:t eger särskildt bland flere koncessionsökande utse den han anser lämpligast både med afseende å skicklighet och den trygghet i ekonomiskt hänseende, som kan af den ene eller andre åt företaget beredas. Vidare skall anmälan ske hvarje gång koncessionsrätten öfverlåtes, och den nye innehafvaren pröfvas och godkännas. I detta ligger en trygghet för att koncessionsinnehafvaren är en hederlig och ordentlig man.

Jag vill ingalunda påstå, att de nuvarande bolagen utgöras af personer, som icke äro hederliga och redbara, men man eger i alla fall ingen trygghet för hvilka personer som innehafva bolagets aktier, hvilka äro en handelsvara, som omsättes lika lätt som t. ex. möbler i ett hus. Man kan hvilken dag som helst köpa dessa aktier hos en mäklare och de kunna sålunda mycket lätt komma i lösa personers händer, i synnerhet som aktierna icke äro dyra; de kostade en tid ungefär 2 kronor stycket. Men hos koncessionsinnehafvarne eger man garanti, att de i allmänhet äro hederliga personer. Hvarför då utaf dessa utkräfvade större garantier än af de nuvarande grufvegarne? Mig synes som förhållandet snarare borde vara tvärtom.

Jag nämnde förra gången denna fråga behandlades, att jag ansåg jordegarne hafva bättre rätt än den äfventyrare, som af vinstbegär skaffar sig en mutsedel hos bergmästaren. Detta har på somliga håll uppfattats såsom ett uttryck, liggande på gränsen för det passande. Jag tillade likväl då, att jag med detta mitt yttrande endast syftade på de gamla förhållandena, och jag skall nu, för att ytterligare rättfärdiga detta, nämna huru man då gick till väga för att måla den framtidsbild som hägrade för denna industri, som uppkom i följd af upptäckten af stenkol i Skåne. Man

fick tidningspressen till hjälp och den var sannolikt missledd, ty annars hade den nog icke gått till väga på sådant sätt. Allmänheten hade fattat misstankar om att de uppgifter, som genom bref och telegram utbasunades i tidningarne, icke voro fullt exakta. Detta gaf dåvarande verkställande direktören i Kropps bolag anledning att i en hufvudstadstidning för den 24 Februari 1872 låta införa följande meddelande:

»Efter de tre första vid Raus anträffade stenkolslagren, resp. 1, 8 och 3 tum, hafva upptäckts på 517 fot 8 tums djup det fjerdte af 1 fots mäktighet, under ett lager af 18 fots svartgrå, troligen eldfast lera, och på 529 fots djup det femte af 1 fot 1 tum, på 536 fot 9 tum, det sjette af 3 fot, dock skifferblandadt, så att endast 2 fot synes vara oblandade kol. Derefter följde upptäckten af sjunde flötsen, 9 tum, med två tunna skifferränder, hvardera af ungefär en tum, vidare åttonde flötsen, 3 tum, hvarefter följde ett lager af sandsten 1 fot 9 tum, hvarefter åter den 15 februari en 10 tums flöts anträffades, hvaraf dock blott sju innehöllo kol, och derpå under 1 fot 6 tum tunna lager af sandsten och kol. De följande flötserna ligga helt nära hvarandra. Redan följande dag, den 16:de, vid 565 fots djup, påträffades den tionde flötsen af 3 fot 4 tums tjocklek, deri likväl inbegripna ineliggande omkring 11 tums sandsten och skiffer. Efter genomborrningen af 2 fot 5 tums sandsten fann man, den 17:de, på 571 fot elfte flötsen 1 fot 3 tum och den 19:de, vid 575 fot, den tolfte, åtta fot 3 tum mäktig, deraf nära två fot skifferblandade.»

Ett telegram till samma tidning af den 11 mars samma år och hvilket skrifvits af den person, som ledt borrhningsarbetena, lydte sålunda:

»Uti trettonde kolflötsen i Raus har nedborrats från 611,6 till 614,7, således 3 fot 1 tum, utan att slutet deraf ännu uppnåtts. Flötsens hela mäktighet är sålunda ännu obekant. De upptagna kolprofvn äro utmärkt vackra alltigenom hittills genomgångna delar af kollagret.»

Vidare sades, att den trettonde kolflötsen upptäckts, bestående af ett 16 fot och 6 tum djupt lager. Det var öfver detta kolfält som man här vid frågans senaste behandling föredde en karta. Oaktadt man sedan dess vidtagit grundliga borrhningsförsök har man dock icke ännu lyckats kunna upptäcka någon enda af dessa mäktiga kollager; *icke en enda tunna stenkol är från dessa fält upptagna*, trots hvad som utbasunats om de 16 fot mäktiga lagren.

Jag har roat mig med att följa denna sak, och jag blef något förvånad att finna att i en engelsk tidning, samtidigt med upptäckten af stenkol hos oss, uppgafs att en brist på engelska stenkol vore att befara och att stenkolspriset skulle följaktligen stiga, men säkerligen hade detta *sin* förklaringsgrund. Man fick vidare en engelsk ingenjör, som måhända händelsevis var närvarande vid dessa borrhningar i Skåne, att till bolagets styrelse i Stockholm afgifva en skrifvelse, deri yttras bland annat, att hvad han sett hade mer än förvånat honom och öfvergätt hans mest sangviniska förväntningar samt att han kunde icke

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolssyndigheter.
(Forts.)

upphöra att förundra sig öfver, att Sveriges kapitalister slumrat så länge med en grufva af rikedom under sina fötter.

Derefter tillägger han ett råd, nemligen att icke vidare försälja bolagets (Kroppsbolagets) kolfaltsaktier, förr än de då pågående borringarna vid Raus blifvit avslutade, emedan ju djupare man kommer, desto mer komma lagren att tilltaga i kvantitet och kvalitet.

Jag vill icke betvifva, att de personer, som kastat sig på denna affär, både de som bildat sjelfva bolaget samt de, som sedan köpt aktier deri, möjligen gjort detta af fosterlandskärlek för att lyckliggöra landet med dess stora rikedomar, men nog torde det väl ligga nära till hands att antaga, att åtminstone en del inlåtit sig i detta företag icke uteslutande af fosterlandskärlek utan äfven af vinstbegär. Detta nämner jag endast med anledning af hvad som blifvit yttradt, sedan jag sist berörde denna fråga och då jag nämnde något om äfventyrlighet och svindleri.

Nu hafva emellertid dessa aktieegare icke fått någon utdelning på sina aktier sedan de inlåto sig i detta företag och detta förhållande kan icke annat än beklagas, synnerligast som de blifvit förespeglade dessa stora rikedomar, ja, ända till 36 procent nettobehållning. Ehuru detta kan låta otroligt, så vill jag dock gå i borgen för sanningsenligheten deraf och jag skall straxt nämna namnet på den tidning, hvori ofvan citerade utdrag, jemte åtskilliga andra finnas införda. Ett sådant resultat kan, som sagdt, vara beklagligt nog, men det finnes äfven många andra affärsföretag, hvilka icke gifva någon utdelning, ehuru de enligt min tanke varit fotade på mycket säkrare grunder och sannolikare beräkningar, och ett sådant förhållande synes mig minst lika beklagansvärdt. Så t. ex. känner jag ett bolag, som under åtskilliga år tillbaka plägade utdela 10 procent om året, ehuru det mycket väl kunnat utdela ända till 40 procent, men hvilket under de senare åren icke kunnat lemna någon utdelning alls. Jag känner dessutom en jordbruksfastighet, som skötts för statens räkning och hvilken är taxerad till närmare 300,000 kronor, som icke lemnat någon behållning för sista året, oaktadt den icke varit skuldbelastad eller behöft erlägga något arrende. Under sådana förhållanden synes det mig icke så underligt, att de, som blifvit inlockade i dessa aktieföretag, icke fått någon vinstutdelning. Men oaktadt detta, kan jag för min del icke tillåta, att de skola få göra andra människor skada och inträng, utan att dessa skola vara fullt förvissade om att under alla eventualiteter utfä ersättning för den skada, som kan dem tillskyndas.

De uppgifter jag nu lemnat ur tidningar äro icke hemtade ur den s. k. smutspressen utan ur Nya Dagligt Allehanda, hvilken tidning, såsom herrarne veta, ju är ansedd som en s. k. sansad tidning.

En mycket väl känd man skref från Helsingborg vid samma tid till Sydsvenska Dagbladet följande: »För ögonblicket befinner sig hela trakten i ett fullkomligt berusningstillstånd. Spekulationen har redan framkallat den fullständigaste svindel. Man talar

icke mer om tusental, man räknar blott i millioner. Det hvimlar af engelska och belgiska kapitalister, som öfverbjuda hvarandra. Aktier, som i fjol såldes för 50 kronor, sväfvade nu till 500, ja 700 kronor. Jorden genomborrade i öster och vester, mutsedlar lösas, processer börjas m. m. m. m. En komplett kolfeber har utvecklat sig», o. s. v. Vidare tillägger han, att prospekter uppgjorts, som beräkna en nettovinst af ända till 36 procent och frågar med anledning deraf: »hvad skall man då icke förtjena, när man börjar bearbeta 14 fots lagren?» Emedan åtskilliga likväl betviflade, att det kunde förhålla sig så, som man uppgifvit, så infördes i nämnda tidning för den 8 Mars 1872 ett intyg af en person, som är en framstående vetenskapsman och hvilken blifvit anmodad att närvara vid borningarna, emedan man antog, att de dervid begagnade borrningsapparaterna kunde i något afseende vara felaktiga, ty man ville icke tro, att de funna stenkolslagren verkligen voro så mäktiga, som de uppgifvits. I detta intyg vitsordade denne vetenskapsman, att, så vidt hans erfarenhet gifvit vid handen, borrrapparatens konstruktion lemnade intet öfrigt att önska och att ingen åtgärd blifvit försummad för att göra resultaten af borringen så tillförlitliga som möjligt.

Under sådana förhållanden torde det icke få anses underligt, om en svindel uppstod och jag anser, på grund af hvad jag nu haft äran anföra, att mitt yttrande i detta hänseende vid senaste tillfälle blifvit rättfärdigadt. Jag har dock framhållit allt detta icke uteslutande för att rättfärdiga ett af mig fäldt yttrande, utan äfven för att dessa uppgifter och sakförhållanden må blifva bevarade på ett annat ställe än blott i tidningsuppsatser, emedan de utgöra ett bevis på en temligen långt gående svensk humbug. Vi höra nemligen så ofta talas om utländsk humbug, att jag ansett ett exempel på svensk humbug hafva sitt berättigande. Jag nämnde redan i början af mitt kanske allt för långa anförande, ty möjligen har jag dermed tröttat Kammaren mer än jag bort göra, att jag hoppades, att det icke skulle lyckas att få igenom en sådan lag, som nu är i fråga, emedan man derigenom skulle ställa den ene jordegaren, som möjligen kan lida skada af denna industri, i en sämre ställning än öfrige jordegare, samt den ene grufvegaren i bättre ställning än den andre, som bedrifver samma rörelse och med hvilken han har att täfla, hvilket allt är af den beskaffenhet, att jag tror något exempel derpå förut icke finnes i någon svensk lag.

Jag är säker, att det icke skulle lyckas att få igenom en sådan lag, derest den icke berörde en så ytterst obetydlig del af Sveriges jordbrukare. Men det glädde mig att här om dagen, då bankfrågan var före, från regeringsbanken få höra det uttalande, att en klok och försigtig regering icke kunde acceptera hvilket förslag som helst. Jag hoppas således att, hvilket beslut än Andra Kammaren i nu förevarande fråga må fatta, en klok och försigtig regering icke inför civillagen skall ställa den ene medborgaren i sämre ställning än den andre. I fråga om en skattelag kan det icke undgås att den ene kan komma i mindre lycklig ställning än den

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.
(Forts.)

andre; men inför civillagen böra enligt mitt förmenande alla vara likstälde. Jag vill också hoppas, att, då detta förslag alldeles icke är regeringens förslag, hvilket man — jag tillåter mig det uttrycket — varit stark nog att i Lag-Utskottet söndertrasa — det var dock ett förslag som förtjänade att tagas något så när sådant som det framlades — jag vill hoppas, säger jag, att regeringen, innan den sanktionerar beslutet om förslagets antagande, i fall detta skulle blifva Andra Kammarens beslut likasom det redan är Första Kammarens, tager berättigad hänsyn till hvad man kan vänta för framtiden. Ty min öfvertygelse är att om förslaget antages att blifva lag, de mest berättigade klagomål mot denna lag skola uppstå.

Herr Talman! Jag slutar nu med att anhålla om bifall till 15 och 22 §§ men om afslag å 45 §.

Häruti förenade sig Herrar *Andersson* i Lyckorna och *Persson* i Vadensjö.

Chefen för Kongl. Civildepartementet, Herr Statsrådet von Krusenstjerna: Med anledning af den siste talarens yttrande, torde jag få angifva, huru jag fattar den af Utskottet här föreslagna sammanjemkningen beträffande 45 §.

När Lag-Utskottets förslag angående stenkolslagen förra gången var före, tillät jag mot Utskottets då gjorda förslag till lydelse af 45 § anmärka, att Utskottet vid affattande af sina ändringar i paragrafen icke såsom sig bort tillgodosett jordegarnes rätt, utan att förslaget snarare kränkte denna rätt, då det inrymde åt egarne af äldre grufvor rättighet att få tillgodogöra sig stenkolskvantiteter under det enligt 1855 års grufvestadga fridlysta område, utan skyldighet att för dessa stenkol och i sammanhang dermed befintliga eldfasta leror erlægga någon ersättning till jordegaren. Denna brist i förslaget är nu genom sammanjemkningen afhjelpat, enär äfven egare af äldre grufvor skola för de stenkol och eldfasta leror, som de bryta inom det fridlysta området, erlægga afgäld till samma belopp, som erlägges af koncessionshafvarne för det koncessionerade området. Men i ett hänseende ser det ut, som om sammanjemkningsförslaget förelade egarne af äldre grufvor lindrigare skyldighet än som åligger koncessionshafvarne, enär, såsom det redan erinrats, det åligger en koncessionshafvare att för den skada, som genom arbetet kan tillskyndas jordegaren, ställa pant, då sammanjemkningsförslaget tillåter egaren af en äldre grufva att i stället lemna borgen. Jag har då haft att söka göra för mig klart, huruvida denna olikhet innebär en verklig olikhet, ett förfång för jordegaren, eller om olikheten i detta fall är mera skenbar än verklig. Det har här af tvenne talare erinrats om den skada och de olägenheter af mångfaldigt slag, som kunna uppstå genom att stenkol brytes. Detta är jag den förste att erkänna. Men det torde vara alldeles omöjligt att förekomma att skada uppstår, såvida man icke vill helt och hållet förbjuda stenkolsbrytning. Skall den få bedrivas, och detta har Kammaren redan medgifvit, då den antagit 1 §, då bör lagstiftningen tillse att jordegaren erhåller säker-

het att utfå ersättning för den skada, som kan honom tillfogas. Nu har man mot förslaget erinrat, att den borgensförbindelse, som här af Utskottet föreslagits, icke skulle innebära en tillräcklig garanti i detta hänseende, och man torde för denna farhåga hemtat ett visst stöd från hvad förut egt rum i Skåne. Jag vet nemligen att det har inträffat att jordegare icke erhållit ersättning för skada, som de obestriddigt lidit. Men, mine herrar, förhållandena voro helt andra under stenkolsindustriens första tid i Skåne än de nu skulle blifva. Då hade man att göra med tusentals inmutningar, uttagna ofta eller kanske oftast blott på spekulatio och af personer utan alla tillgångar. Lagstiftningen ålade icke ovilkorlig säkerhets ställande, utan detta var enligt 1855 års grufvestadga, jag tror dess 15 §, beroende på jordegarens yrkande. Då var icke heller föreskrifvet att säkerheten skulle prövas af offentlig myndighet och således var enligt 1855 års stadga såväl ställandet af säkerhet som pröfningen af densamma, om sådan ställes, beroende af jordegarens godfinnande. Det kunde då lätt hända att genom underlåtenhet eller bristande försigtighet från hans sida, han gick miste om ersättning. Nu skulle förhållandena blifva helt annorlunda. Det är, såsom nämnt, här fråga blott om de redan existerande bolagen och då deras antal är endast 5 eller 6, skulle borgensförbindelsernas antal blifva detsamma. Vidare är ställandet af säkerhet obligatorisk: den *skall* ställas — och slutligen, och derpå lägger jag för min del den största vigten — är det såsom en bestämd skyldighet ålagdt de offentliga myndigheterna att pröfva denna säkerhet. Det åligger Konungens Befallningshafvande såsom en embetspligt, hvars underlåtenhet medför embetsansvar, att tillse att borgesmännen äro vederhäftiga vid förbindelsens ingående och att de förblifva att vara det. Vidare skall Konungens Befallningshafvande tillse att deras borgen icke prescriberas, d. v. s. att den behålles vid gällande kraft, och uppfyllandet af en sådan förpligtelse, om än ganska ansvarsfull, torde icke för denna myndighet vara förenadt med synnerliga svårigheter, då, såsom jag en gång förut erinrat, det icke är fråga om en mångfald af förbindelser utan endast ett antal af 5 eller 6. Vid sådant förhållande och då det ålegat mig såsom embetspligt att tillse det lagstiftningen i förevarande ämne ordnas så att om en jordegare tillskyndas någon skada den största möjliga trygghet för utbekommande af ersättning för denna skada honom beredes, och *då*, så vidt jag efter granskning af detta Utskottets förslag kan förstå, allt detta är honom genom detsamma tillförsäkradt derigenom, att säkerhet skall ställas, att denna säkerhet *skall* prövas af offentlig myndighet och att de borgensförbindelser som sålunda skola anskaffas och prövas endast äro några få, så tror jag att detta förslag innebär ett tillräckligt skydd för jordegarne, och tror jag mig också derföre kunna försvara den uppfattning jag för min del har, att jag icke anser mig böra afstyrka Kongl. Maj:t att godkänna denna lydelse af §:n.

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.
(Forts.)

Då förslagets öfriga delar redan äro af Kammaren godkända och sammanjemkningsförslaget bifallits af Medkammaren, hemstäl-

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.
(Forts.)

ler jag om de anmärkningar, som blifvit framställda, innefatta tillräckliga skäl för att kullkasta hela förslaget; hvilket torde blifva en följd om Kammaren afslår denna §.

Herr Herslow: Jag skall, med allt det lugn som höfves, och som efter Herr A. Perssons anförande väl behöfves, be att få lemna Kammaren några faktiska upplysningar. Af de mörka slagskuggor, hyari den ärade talaren inhöljde stenkolsindustriens tidigare historia, tycktes han söka låta en och annan falla äfven på mig. Jag hade ej väntat af en gammal vän, som jag trodde känna tillräckligt både mig och de förhållanden han här berör, att han skulle af sin ifver låta föra sig så långt. Nu nödgas jag för ett ögonblick gå in på det personliga i hans framställning. Jag får då tillkännagifva att jag aldrig egt några stamaktier i stenkolsbolag, att jag endast innehar preferensaktier i Vallåkra stenkolsbolag, tecknade det ögonblick då denna affär var ren och fullt »fair», och att å dessa aktier hvarje skilling kontant inbetalts. Aktierna tecknade jag på anmodan af en styrelsens ledamot, en högt aktad och ärad man, en gång ledamot af denna Kammare, Herr J. Tranchell. Af bolagets styrelse har jag varit ledamot i fjol, invald efter öfverhofstallmästaren Tornérhjelm, och jag ingick deruti af den orsak, att jag såsom ordförande i Malmö—Billesholms jernvägsaktiebolag blef af begge dessa bolags styrelser uppmanad att, då de hade med hvarandra mycket gemensamt och åtskilliga öfverenskommelser att träffa med hvarandra, jag skulle på detta sätt blifva den förenande länken emellan dem. Jag har icke haft med bolagets affärer mera att göra, än att jag kan intyga att Vallåkra stenkolsbolag nu är ett solidt och redbart bolag med ett ganska stort driftkapital. Jag tror att äfven Herr Anders Persson skall erkänna att detta bolag har allmänt vitsord om redbarhet och soliditet. Detta om min person. Hvad tidningen Sydsvenska Dagbladet beträffar, så tror jag, att den ärade talaren, då han så omsorgsfullt genomläst tidningens yttranden i stenkolsfrågan, skall kunnat intyga att denna tidning var den, som allra skarpest och bestämdast uppträdde mot stenkolssvindeln under den tid denna existerade. Han nämnde om två saker. Den första har jag glömt; den rörde en korrespondent från Helsingborg, som skall ha skrivit något bref till Sydsvenska Dagbladet, skildrande rusningen efter stenkolsaktier och en i följd af borringarne till fullkomlig yra stegrad stenkolssvindeln derstädes. Jag minnes ej ett sådant bref, men betvivlar alls icke att det kan ha stått i tidningen, ty dess skildring var fullt riktigt; det fans en sådan svindel, och vi minnas nog alla mycket väl huru aktierna flogo upp. Det andra utdraget ur Sydsvenska Dagbladet som han citerade, var ett af en vetenskapsman undertecknad utlåtande om stenkolen. Detta minnes jag mycket väl. Ett af en framstående sakkunnig person utfärdadt och med utsatt namn undertecknad uttalande i en fråga för dagen, anser jag ingen tidning ega rätt att vägra plats. Men vet den ärade talaren ej *hvarför* man sände Sydsvenska Dagbladet detta utlåtande? Jo, just därför att den

tidningen så skarpt, så ihärdigt arbetade på att få svindeln hämmad, att få de kringflygande ryktena reducerade till deras rätta värde och de svällande pappersdrakar nedskjutna, som oupphörligt uppsändes. Då den ärade talaren läst de insända uppsatserna, förmodar jag han äfven läst tidningens egna ledande artiklar, och, vädande till hans sanningskärlek vågar jag påstå, att det icke är såsom främjare af denna svindel, utan såsom en ifrig bekämpare af densamma, som jag borde hafva framställt.

Hvarför jag begärde ordet var blott för att lemna dessa uppgifter samt för att rätta ett par af denne talares sakliga misstag. Talaren sade, att behållningen af stenkolstägten gick upp till 73 öre pr tunnan. Jag vill icke bestrida detta hvad angår Bjufs grufva, ty jag antager att de uppgifter han derifrån lemnat, äro rigtiga; men jag påstår med samma anspråk på tilltro, att i Vallåkrabolaget medelbehållningen under 3 år, det sistförflutna dåliga året inberäknadt, uppgått till 90 à 100 öre pr tunna. Kropps bolag erhåller sannolikt af sin kolbrytning icke samma utbyte, men dessutom har det leran att tillgodogöra sig, och därför tror jag att man kan säga, att äfven der en behållning uppstår, uppgående till 90 à 100 öre pr utbruten tunna stenkol.

Sedan gjorde han en beräkning, som jag måste anse alldeles ohållbar. Han räknade ersättningen af ett sådant område till 4,000 kronor för år. Jag vet nu, i parentes sagdt, ej hur han kom till denna siffra. Jag tror att man kan bryta ut 20 tunnland på ett år. Den sista utbrytningen går till 16¹/₂, tunnland och jag hoppas att den i år går till 20 tunnland. Men jag medger i hvarje fall att detta kolområde i regeln kommer att brytas ut på 2 à 3 år; ty man arbetar ej uteslutande på skyddadt område. Under loppet i regeln af 2 à 3 år kommer således ersättningssumman att utbetalas. Men nu yttrade sig talaren som om denna summa skulle fördelas på egarne till hela området af 2,000 till 3,000 hektarer, och derigenom blir blott en spottstyfver för hvar. Så är ju icke förhållandet; ty denna summa skall utbetalas uteslutande till den som eger de 20 tunnlanden. Och det kan ju då icke nekas, att efter det ögonblick grufdriften kommit till ett skyddadt område, får dess egare inom utgången af de par tre år, hvarunder området utbrytes, en alldeles icke obetydlig betalning för en sak, som han väl, strikte taget, aldrig själf betalt något för, och för hvilken han hittills aldrig varit tillförsäkrad någon likvid. Vill han nu, i stället för att räkna denna betalning såsom kapitalvinst under de år den uppbäres, fördela den jemnt på alla år, så kan han ju göra detta; men då måste han också beräkna denna årliga inkomst såsom ränta på ett vunnet kapital.

Om själfva beskaffenheten af den trygghet, som staten lemna för den skadeersättning, som kan jordegare tillfogas, vill jag icke yttra mera. Vi veta att sådan borgen, som den här föreslagna, och som skall prövas af offentlig myndighet, tages god för vida större belopp än här kan ifrågakomma. Men dess fel tyckes i den ärade talarens ögon egentligen vara det, att den icke kostar grufvegaren så mycket som depositionen. Detta kan väl dock icke be-

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolshyfnigheter.
(Forts.)

tyda så mycket, om den är god och säker i alla fall. Skall grufvegaren här ha en utgift — och det äro vi alla med om — är det då icke bättre att han har den i form af en direkt betalning som kommer jordegaren till godo, än i form af en årlig ränteförlust, som ej är någon till gagn? Denna ränteförlust kan icke uppskattas till mindre än 2 å 3,000 kronor, hvartill kommer olägenheten att hafva ett bundet kapital. Jag tycker icke att sammanjemkningen i detta afseende är att klandra. För öfrigt behöfver jag icke härom yttra mig sedan denna fråga blifvit besvarad från statsrådsbanken.

Jag yrkar bifall.

Herr Thomasson: Min ärade vän Anders Persson har i mycket mörka färger skildrat den skada och det intrång af alla slag, som stenkolsindustrien tillskyndat jordegarne. Det har derföre förvänat mig mycket att om förhållandena verkligen äro så svåra, om således jordbrukarne verkligen förtryckas af denna industri, så hade ju Herr Anders Persson, som var ledamot af komitén, bort på det allra allvarligaste protestera — och han *kan* protestera — mot ett lagförslag som medgaf rättighet till stenkolsbrytning å annans mark. Men om detta icke hjälpt, ty man lyckas icke alltid i sina protester, så synes det mig att Herr Anders Persson bort hafva i en till utlåndet afgifven reservation rifvit upp himmel och jord — och han *kan* rivva upp himmel och jord — för att försöka förebygga att ett lagförslag i sådan syftning komme att underställas Riksdagens pröfning. Men min ärade vän har hvarken gjort det ena eller andra; ty den mycket tama och beskedliga reservation, som bifogats komitébetänkandet, syftar på något annat, som icke egentligen har med detta mycket omordade betryck att skaffa.

Jag vill fästa uppmärksamheten på, att huru mycket man än velat taga hänsyn till jordegarnes rätt, — och jag tager mina kamrater från Utskottet till vittnen på att jag varit mycket ifrig i att stå på deras rätt, — så har Utskottet, då frågan nu förevarit andra gången, icke haft något annat att göra än att söka åstadkomma en lojal sammanjemkning, och jag vågar påstå att denna sammanjemkning blifvit utförd korrekt. Jag skall icke nämna något med afseende på 5 och 22 §§, då sammanjemkningen rörande dem icke har mött något motstånd. Jag håller mig sålunda endast till § 45.

Första Kammaren hade antagit ett förslag att de gamla grufvegarne skulle hafva samma rätt som de nya koncessionsinnehafvarne att gå med brytningsarbetet på mycket nära afstånd från jordegarnes byggnader, om det tillades jordegaren ersättning, i form af pant, för den skada och intrång han kunde tillskyndas. Andra Kammaren ville absolut icke medgifva de gamla grufvegarne att komma närmare dessa byggnader än i 1855 års grufvestadga tillåtes, d. v. s. 100 famnar. Nu har Utskottet sagt: Ni gamla grufvegarne skola få komma lika nära jordegarnes hus som de nya — och det kunde Utskottet säga derför, att man kommit underfund med att detta icke medför någon fara — men då skola ni

också vara underkastade samma bestämmelser som de nya koncessionsegarne. Det är detta som Utskottet föreslagit.

Nej, säger Anders Persson, och i formelt hänseende har han rätt, nej grufvegarne skola dels sätta pant för skada och intrång och dels betala afgift åt jordegarne. Enligt Utskottets förslag skola de nu visserligen betala den nämnda afgiften, men såsom säkerhet för skada och intrång skola de sätta borgen i stället för pant. Det är detta som är så himmelskriande och som vore i vår lagstiftning så oegentligt. Likväl innebär i realiteten denna borgen full säkerhet. Den skall icke blott prövas af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, utan det heter i den föreslagna lagen, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skall tillse vederhäftigheten, d. v. s. Konungens Befallningshafvande skall icke blott pröva borgen en gång, utan alltid vaka öfver vederhäftigheten, så att när borgen icke längre är vederhäftig, en annan anskaffas.

Jag hemställer sålunda, huruvida icke jordegarne hafva full säkerhet för den lilla skada, som stenkolsindustrien kan komma att medföra, och jag hemställer äfven om icke den skilnad i säkerheten, som lemnas af de gamla och nya koncessionsegarne, är fullkomligt motiverad.

De gamla grufvegarne hafva på jorden en mängd redskap, inventarier och dylikt till värde af hundratusentals kronor, under det att de nya koncessionsinnehafvarne, som frändeles ämna att idka drufdrift, icke medföra inventarier till ett öres värde. Och för öfrigt kan denna skilnad i form icke vara anledning till att förkasta en lag, som varit så efterlängtd och som är så högeligen af behovet påkallad. Att Anders Persson och hans liktänkande, och jag är en af dem, vilja på bästa sätt tillgodose jordegarnes rätt, är både fullt berättigadt och berömvärdt. Men då Anders Persson härvid lägger stora svårigheter för stenkolsindustriens uppspirande, utan att dessa svårigheter på ringaste sätt gagna jordegaren, så kan jag icke längre vara med honom. Jag yrkar för den skull bifall till Utskottets förslag.

Herr And. Persson: Jag skyndar förklara att, om mina ord nyss skulle hafva fallit så, som talaren på malmöbanken synes hafva uppfattat dem, eller att han genom sin tidning skulle hafva på ett obehörigt sätt gynnat stenkolssvindeln, jag vore beredd att göra honom afbön inför Kammaren; men jag har aldrig menat något sådant och icke heller kunnat säga det; jag har hufvudsakligen för att rättfärdiga ett yttrande, som jag fälde vid denna frågas förra behandling, anfört några rader af i eu tidning intagna meddelanden. Hvad jag anfört ur hans tidning har endast skett för att karakterisera ställningen för dagen med hänsyn till denna fråga, och derom vittnar tillräckligt tydligt den humoristiska stil, hvaruti korrespondensartikeln hållits.

Herr vice Ordföranden i Lag-Utskottet sade, att jag, som egde förmåga att rifva upp himmel och jord, bort inom komitén protestera mot denna lag. Att rifva upp himmel och jord förmår icke

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.
(Forts.)

jag, »det hör högre makter till»; men inom komitén motsatte jag mig genast inmutningsrättens bibehållande, och sedan denna fråga der diskuterats en eller ett par dagar, fans det knappast någon inom komitén, som höll på denna rätt. Men det heter än i dag: »det ena du vill, det andra du skall», och jag gaf med mig i fråga om koncessionssystemet. Hvarför? jo därför att jag anser detta system bättre än inmutningssystemet, emedan det bereder full trygghet i fråga om ersättning för skada och intrång samt skulle lemna jordinnehafvaren en något så när skälig ersättning för de olägenheter haninge vidkännas. Denna senare fördel har man dock, tack vare Lag-Utskottets tillgöranden, förmått reducera till en ren obetydlighet. Men för öfrigt vill väl ingalunda Herr vice Ordföranden i Lag-Utskottet påstå, att detta är komiterades förslag? Ånej, utaf detta såväl som af Kongl. Maj:ts förslag finnes endast några trasor kvar — ingenting annat.

Herr vice Ordföranden sade äfven, att man icke alltid lyckas få hvad man vill. Ja, detta är rätt, och under hela den tid, jag tillhört det offentliga lifvet, har det varit min plan att så mycket som möjligt gifva efter för andras meningar, då dessa varit stödda på rigtiga och sunda grunder. Men det har icke kunnat falla mig in att vara med om ett sådant lagförslag som det föreliggande. Man säger visserligen, att i realiteten är det ingen skilnad mellan borgensförbindelse och pant, då borgensförbindelsen alltid är säker. Men, mine herrar, det är icke så, ty med bästa vilja kan Konungens Befallningshafvande icke öfvervaka, att borgensförbindelsen *ständigt* är fullt vederhäftig för ersättande af uppkommen skada, som ofta icke är så liten, då t. ex. en hel kommun vissa tider måste hemta sitt vattenförråd på ett långt afstånd. Jag vill alls icke vara med om att skapa större svårigheter, än som ur ren rättslig synpunkt äro nödvändiga; men jag kan icke vara med om, att den ena jordegaren sättes i en bättre ställning än den andra i fråga om ersättning för skada, då de kunna få vidkännas lika stora olägenheter. Billighet och rättvisa fordra, att alla beredas lika trygghet för erhållande af ersättning.

Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet nämnde nyss, att, om jordegaren af grufegaren icke utfått ersättning för skada, så beror det på jordegarens eget förbiseende, och har han sålunda sjelf varit vållande dertill. Jag kan framdraga exempel på, att många personer gjort hvad de kunnat för att bevaka sin rätt till skadeersättning — något som äfven finnes omförmäldt i komiténs betänkande — men de hafva dock icke lyckats utfå något af grufegaren eller hans borgesmän, och detta ehuru dessas vederhäftighet styrkts af tvenne Konungens Befallningshafvande, nemligen såväl i Malmöhus' som i Kristianstads län, enär det inmutade fältet låg i begge länen. Men då ersättningen skulle uttagas, befans det att borgesmännen gjort konkurs och grufegaren egde ingenting att betala med. Den uppkomna skadan var ingalunda ringa, den var på sin tid uppskattad till bortåt ett tusental kronor.

Herr vice Talmannen Larsson: Endast ett par ord. Jag får säga, att jag förut icke varit mån om detta lagförslag, därför att jag ansett, att stenkolsfyndigheterna borde falla under den allmänna grufvestadgan. Jag har icke heller haft synnerlig smak för förslaget, därför att garantierna åt egarne af sådan mark der stenkol sökes ej äro lika den som är beskärd annan svensk jorddegare, på hvars mark man kan göra hvarjehanda skada och olägenheter, utan att garantien för ersättning därför är likas å väl bebyggad. Men då nu kommit så nära att endast i afseende å en enda punkt uppstått tvistigheter, synes mig som om man kunde antaga detta sammanjemkningsförslag och således komma ifrån denna fråga, hvarpå så mycket arbete blifvit nedlagdt. Det förvånar mig mycket att motståndet häremot just kommer från dem, som representera de trakter, der lagen egentligen kommer att tillämpas, ehuru dessa jordegare nu få åtskilligt större garantier än förut, och bättre än öfriga jordegare i landet.

Jag kan således icke finna, att man gör någon orätt, om man bifaller föreliggande sammanjemkningsförslag. Jag skulle ögernase, att ett så stort arbete, som nedlagts på den ifrågavarande lagen, blifver förspildt och lagen faller till följd af en obetydlig detaljbestämmelse, hvarom man icke vill enas. För min del yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Lundström: Ehuru jag är en varm vän till all industri och således äfven till stenkolsindustrien, skulle jag icke vilja vara med om en lagstiftning till denna industris förmån sådan att jordegaren derigenom skulle lida skada. Jag tror dock icke, att det föreliggande sammanjemkningsförslaget kan för honom medföra någon fara. Det berör, såsom bekant, endast de stenkolsgrufvor, hvartill rättighet förvärfvats genom inmutning enligt 1855 års grufvestadga, och således endast ett fåtal grufvor. Nu har man yrkat afslag å § 45 på den grund att den borgen, som skall ställas för skada och intrång genom grufvedriften, icke skulle utgöra någon tillräcklig säkerhet i detta fall. För min del tror jag, att denna fruktan är fullkomligt obehöflig. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på följderna af ett afslag å denna §. Det är klart, att dessa äldre grufvor då skulle komma att fortfarande lyda under 1855 års grufvestadga; men just de talare, som försvarat jordegarens rätt, hafva här framhållit, huru ett förfärligt missnöje uppkommit genom de stora missbruk, som under tillämpningen af nämnda grufvestadga kunnat ega rum. Någon större säkerhet för ersättning af skada och intrång, som genom grufbrytningen kan förorsakas, tror jag icke heller kan beredas jordegaren enligt nämnda grufvestadga än efter det nu föreliggande lagförslaget. Det är väl sant, att grufvegaren icke enligt 1855 års stadga har rättighet att gå med sitt arbete så nära intill byggnader, som han skulle kunna göra, om detta lagförslag antoges. Men vi hafva ju här fått den upplysning, att en grufvegare äfven nu genom frivillig öfverenskommelse med jordegaren utan svårighet kan få rätt att gå mycket nära och äfven under hans byggnader. Enligt förevarande förslag skall dock grufvegaren ställa

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolssfyndigheter.
(Forts.)

säkerhet för att jordegaren skall få ersättning, i händelse skada genom arbetet skulle uppstå, och denna säkerhet bör ju vara betryggande, då den skall prövas af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande.

Vidare har man talat om, att vattenledningar och dräneringsanstalter skulle kunna genom grufarbetet förstöras. Detta kan ju möjligen hända, men dylika inrättningar kunna lika väl skadas, om den äldre grufvestadgan bibehålles, och då finnes ingen säkerhet för skadeersättningen. Huru jag betraktar saken, finner jag förevarande förslag vara mera förmånligt för jordegaren än nämnda grufvestadga. På dessa grunder och på förut anförda skäl förenar jag mig med dem, som yrkat bifall till Utskottets sammanjerkningsförslag.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Jag skulle icke begärt ordet vidare, om icke representanten från Malmö yttrat tvifvel om riktigheten af de uppgifter, jag lemnat. Jag vill icke ikläda mig någon borgen för deras riktighet, men för min egen del har jag icke något skäl att betvifla dem. Dessa uppgifter hafva lemnats mig af en ledamot af Kammaren, som på grund af sjukdom nu icke är närvarande, och jag är öfvertygad om deras trovärdighet. Jag ber å min sida få säga, att jag förbehåller mig lika rätt att i afseende å den ärade talarens uppgifter om den afgift, som nuvarande stenkolsgrufvor erlägga, förfara på enahanda sätt som han gjort i fråga om mina uppgifter.

Han sade, att de afgifter, som på frivillighetens väg nu betalas de jordegare, på hvilkas område de göra intrång, icke vore så stora som de komma att blifva efter det här föreliggande förslaget. Herr Anders Persson har redan vederlagt detta påstående, och jag vill därför icke vidare uppehålla mig vid detsamma.

Hvad angår det påståendet, att säkerhet i borgensförbindelser skulle innebära lika stor trygghet för jordegaren att erhålla skadeersättning, som skyldigheten för kolindustriens målsmän att för ändamålet hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande nedsätta kapital eller vissa slags obligationer, lärer väl dock ingen vilja vidhålla, att borgensförbindelse icke kan betraktas som lika god säkerhet som pant af kapital och obligationer. Detta har Utskottets vice ordförande sjelf medgifvit och det har äfven erkänts af den komité, som förberedande behandlat denna fråga. Å sid. 55 i dess utlåtande i fråga om § 11 heter det nemligen: »Utom den borgen, för lösen af jord inom koncessionsområdet, som i punkten a) af denna § föreskrifves, är i punkten b) infördt ett stadgande om ställande af särskild säkerhet för skada och intrång, som genom arbetet kan jordegare eller annan tillskyndas. Detta stadgande har komitén ansett vara af behovet synnerligen påkalladt. I en sådan landsdel som Skåne vållar grufarbetet vida betydligare skada än i andra trakter, der grufdrift förekommer. Brytningen försiggår nästan alltid under tätt bebyggda och uppodlade fält, hvarför äfven med iakttagande af all möjlig försigtighet skada å byggnader, dräneringar och dylikt allt emellanåt torde ifrågakomma. Det är

då af ej ringa vigt, att städse ett till ersättningar disponibelt kapital finnes att tillgå, så att den, som lidit skada af arbetet, så vidt möjligt ej utsättes för risken att finna grufvegaren oförmögen att fullgöra sin ersättningskyldighet. Saknaden af tillräcklig garanti i detta afseende torde mycket hafva bidragit till inmutningssystemets förhatlighet, då under den egentliga inmutningsperioden det verkligen inträffat att jordegare, ehuru de vidtagit alla lagliga åtgärder till bevarande af sin rätt, likväl gått miste om all ersättning för skada och intrång från inmutarnes sidas.

När man erkänner detta och nu vill att stenkolsindustriens målsmän skola få rättighet att göra intrång på det område, som jordegarna under det gamla inmutningssystemet haft fridlyst, hvarför då icke gifva samma skydd åt dessa jordegare som åt dem, hvilka falla under den nya koncessionslagen. Motståndaren har icke kunnat framhålla något slags berättigande skäl för att sålunda gifva det ena slaget af jordegare en oförmånligare ställning än det andra. Hvarför skall man då, när man stiftar en ny lag om förhållandena mellan jordegaren och stenkolsindustriens målsmän, ännu mer öka de besvär och olägenheter, som jordegarna redan haft och fortfarande hafva af den nuvarande grubbrytningen?

Nu är förhållandet så, att å ena sidan jordegarna sjelfva icke begärt att komma i en bättre ställning, under det, å den andra, stenkolsindustriens målsmän förklara, att de vilja göra denna ändring och eftergift i jordegarnes intresse. Men hvarför denna ömhet mot jordegarna, hvarför påtvinga dem något som de aldrig begärt, under det man, derest jordegarna sjelfva göra min af att de önska erhålla någon hjälp, alls icke är benägen att räcka dem handen. Nej, låt därför hellre jordegaren blifva vid sina gamla rättigheter, så är han belåten och önskar intet mer; det är min tanke om saken. Jag vill därför, Herr Talman, fortfarande anhålla om afslag å 45 §.

Herr Herslow: Antingen måste vi tala otydligare i dag än annars, eller också höra vi sämre. Det är en serie af missförstånd. Jag har icke sagt, att jag betviflar den siste talarens uppgifter — jag tager Kammarern till vittne derpå. Jag sade blott, att hans referat af Högsta Domstolens utslag föreföll mig osannolikt. Då man vet huru svårt det är för icke jurister att referera en dom och de premisser, hvarpå den är grundad, så kan ett påstående att en dom icke är alldeles korrekt återgifven af den ärade talaren icke innebära ett misstroende eller skynt af tvifvel om hans eller hans sagesmans sanningskärlek. Jag känner dem begge alldeles tillräckligt för att jag skulle vilja uttala ett sådant tvifvel.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter af Herr Talmannen i sådant afseende gifna särskilda propositioner, blefvo §§ 5 och 22 hvar efter annan godkända. I fråga om § 45 hade yrkats dels paragrafens godkännande, dels förkastande af densamma och vidblifvande af Kammarerns förut i ämnet fattade beslut. Herr Tal-

Rörande förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.
(Forts.)

mannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och fann propositionen på godkännande af paragrafen vara besvarad med öfvervägande ja. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af Kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som godkänner den af Lag-Utskottet i dess Utlåtande N:o 58 föreslagna lydelsen af § 45 i nu föreliggande lagförslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Lag-Utskottets i denna del gjorda hemställan och vidblifvit sitt angående nämnda paragraf i lagförslaget förut fattade beslut.

Omröstningen visade 102 Ja mot 32 Nej; varande alltså den ifrågavarande paragrafen af Kammaren godkänd.

Utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan förklarades besvarad genom Kammarens redan i ämnet fattade beslut.

Punkten 2.

Bifölles.

§ 6.

Likaledes bifölles Sammansatta Stats-, Banko- och Lag-Utskottets härefter, hvart för sig, föredragna Utlåtanden:

N:o 1, med anledning af väckt motion angående postsparbankens utvidgning till en ränte- och kapitalförsäkringsanstalt; och

N:o 2, med anledning af väckt motion om anvisande af medel till grundfond åt en jordbruksförslagsbank samt med förslag till reglemente för en sådan bank.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem
A. E. J. Johansson.

Torsdagen den 13 Maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets Memorial:

N:o 66, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för Riksgäldskontoret; och

N:o 67, angående den nya riksstaten;

Bevillnings-Utskottets Memorial och Betänkande:

N:o 18, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 1:sta punkten af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 16, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i afseende på afgifterna för tullnederlag m. m.; och

N:o 19, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 2.

Anmäldes och godkändes:

dels Stats-Utskottets förslag till Riksdagens skrifvelse till Konungen, N:o 60, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående fortsättande under år 1887 af arbetena på nya kasernetablissemment för Svea Lifgarde och Andra Lifgardet m. m.

dels Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrifvelse till Konungen i fråga om tillägg till Kongl. kungörelsen den 26 April 1853 angående rätt för part att återfå till öfverrätt ingifna handlingar;

samt *dels* Riksdagens kanslis förslag till §§ i riksdagsbeslutet;

N:o 24, angående bankovinsten;

N:o 25, angående lag om vissa delar af rättegången i brottmål;

N:o 26, angående statsregleringen; och

N:o 27, angående åtgärders vidtagande för afhjelpande af olägenheter vid varors kringförande till försäljning annorlunda än å marknad.

Härefter åtskildes Kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.